1 A misna szó jelentése: ismétlés, utalva a misnák eredeti tanulási módszerére.
2 Smá: az imádság első szava, ld. smá jiszráel ("Halljad Izrael"), bibliai előfordulása: MTörv (6, 4-9); naponta kétszer mondják, reggel és este.
3 Az éj a csillagok feljövetelével kezdődik. Három harmadra osztják, mindegyik harmad négy óra.
4 Bölcseink: a Misna bölcsei, héber nevén: tánáim.
5 Elégetik, amit az áldozati állatról eltávolítanak, (főleg zsírt – héb. helev).
6 Égszínkék a misnában, héb.: techelet: tengeri csigából nyert festék neve, mely a készítés módja szerint lehet égszínkék, vagy bíbor.
7 Harmadik óra: a nap kezdetétől (napkeltétől) számítva.
8 A smá imádság szövege a Tórából való, (MTörv (6, 4-9); Tóra olvasása ill. tanulása, a nap minden órájában lehetséges.
9 Bet Sámáj és Bet Hilel iskolája, kétféle híres rabbinikus hagyomány.
10 Út és szokás: mindkettőt a héb. derech szó jelöli.
11 Sötét volt.
12 A smá imádság szövegét meghatározott áldások előzik meg és zárják.
13 Rasi szerint az „egyik rövid, a másik hosszú" szavak az esti smá imát követő két áldásra vonatkoznak.
14 Ez a misna a pészahi Hágádában is szerepel.
15 Mert fél a társától, akitől az élete függhet.
16 Tiszteletre méltó emberek köszönését.
17 Szünetek: héb. ben há-prákim: a smá szakaszai, és az imát megelőző és követő áldások között.
18 A smá ima első szakasza a smá jiszráel „Halljad Izráel".
19 Ve-hájá im sámoá: a második szakasz: „lészen azért, hogyha valóban engedelmeskedtek" (MTörv 11, 13).
20 Vá-jomer: a harmadik szakasz: „És szóla az Úr Mózesnek, mondván" (Num 15, 37-41).
21 Az említett idézet utolsó szava: „Istenetek", héb. elohechem, és az utána köv. szó, héb. emet „igazság".
22 „Az égi királyság terhe", héb. ol malchut sámájim: a vallás nap-napi előírásos betartása.
23 Ha már egy micvát (parancsolatot – ez esetben a temetés) teljesítenek, nem kell imát mondani.
24 Mezuzá: az ajtófélfára helyezett pergamen tekercs, mely a smá szövegét tartalmazza.
25 Akinek ondó folyása volt.
26 Például, ha a mikvében (rituális fürdő) lent áztattak.
27 Nemi betegségben szenvedő férfi.
28 Az általános imarendről beszél; a központi ima minden esetben, az ún. tizennyolc áldás.
29 A nappal negyedik órájáig; ha a napkelte reggel hatkor van, akkor tíz óráig.
30 A három fő imádság: reggeli (sáhárit), délutáni (minhá), és az esti (árávit). Az imarend a szentélybeli áldozati rendet követi.
31 Egyfajta: a tizennyolc áldás valamelyik rövid változata.
32 Csakhogy túl legyen rajta.
33 Szálljon le a szamárról, és úgy mondja el a Tizennyolc áldást.
34 Muszáf imádságot azokon a napokon mondanak, mikor a Szentélyben is végeztek muszáf-ot, ún. kiegészítő áldozatot, ezek a szombat, az ünnepek, és a hónap első napja.
35 Hászid (ez esetben) – istenfélő.
36 Héb. hávdálá (megkülönböztetés): a szombat (és ünnepnap) kimenetelét jelöli.

37 A misna a héb. ámidá = „állva mondott” (tizennyolc áldás) imádság elemeiről tesz említést; az ámidá három részből áll: bevezető három áldásból: ávot (atyák), gvurot (Isten hőstettei), kedusát há-Sem (Isten szentsége); 12 középső áldásból; és a záró hármasból: ávodá (szentélybeli áldozatok), hodáá (hála Isten „jócselekedeteiért”) és sálom (béke) áldása, azaz összesen 19.
38 Kohen, t.sz. kohanim, papok, akik megáldják a gyülekezetet, ez a héb. birkát há-kohánim.
39 Előimádkozó héberül: sáliáh cibur: az egész gyülekezet előtt imádkozik, olvas.
40 Akadozás, hiba nélkül imádkozik.
41 A teljes áldás minden esetben úgy kezdődik: Áldott legyen az Úr, a világ királya…(báruch átá ádonáj, melech há-olám).
42 A „minden” a földön termő és a fán termő gyümölcs, a kenyér, a zöldség, egyaránt.
43 A hét fajta (héb. sivát há-minim): búza, zab, szőlő, füge, gránátalma, olíva olaj, datolya.
44 Itt a héb. parperet szó szerepel, mely lehet kompót, szárított gyümölcs, stb.
45 Sámáj és Hilel két iskolája közül Sámáj általában szigorúbban ítél.
46 A. görög-római szokás szerint oldalukon fekve lakomáznak.
47 Illatos, parázson melegített fűszerek, füstölő, mely elveszi az étel szagát.
48 Három áldás: a teljes ételáldás (héb. birkát há-mázon), mely eredetileg három részből (áldásból) állt, melyhez hozzávettek egy negyediket.
49 Mintha teljes étkezés lenne.
50 Olyan ételt, mely kétséget hagy afelől, hogy leadták-e belőle a tizedet.
51 Tevel=termés, melyből nem adták le a tizedet.
52 Mennyit kell enni ahhoz, hogy közös ételáldás mondassék.
53 Ahogy az ételáldásban, illetve a lakomában részvevők száma növekszik, az áldás bonyolultabb és összetettebb.
54 Zsolt. (68, 27).
55 A zsinagógában imádkozók szükséges száma, tíz férfi (minján) amúgy is meg van, ezért mindenképpen „bárchu-t” mondanak.
56 Ételáldásra való felszólítás.
57 Minimum hármas csoportban az ételáldás előtt ún. bevezető áldást mondanak, ennek a neve: zimun (felszólítás –felhívás).
58 A szombat és az ünnep napjára.
59 A misna nem említi, de valószínűleg a kidus pohárról van szó; Hilel iskolája szerint, amely a háláchá szempontjából mindig mérvadó a Sámáj féle iskolával szemben, először tölt, majd áldást mond és azután következik a rituális kézöblítés (netilát jádájim).
60 A rituális kézöblítés után.
61 Az étkezést követő kézöblítésről van szó, melynek hagyományos neve: héb. májim áhronim („utolsó víz”).
62 Szombat és ünnep végeztével tartják az ún. héb. hávdálá (megkülönböztetés) szertartását, ahol gyertya fényére (tüzére), az ételre, a fűszerekre és a hávdálára (a szent napból hétköznapra való átmenet) mondanak áldást.
63 Hallotta az egész áldást, és meggyőződött róla, hogy nem fűztek hozzá semmilyen idegen szövegrészt.
64 A Földközi tengert.
65 A teljes áldás így kezdődik: Áldott légy Örökkévaló Istenünk, a világ Királya.
66 Ne rövidítse le az útját a Templomhegyen keresztül.
67 Az első szentély idején minden áldás így végződött: báruch átá ádonáj, elohé jiszráel, min háolám.

68 Minim: úgy is fordíthatjuk, hogy eretnekek, de lehetnek a cádokita papság támogatói is, akik nem hittek az eljövendő világban.
69 Felhívás az Úrhoz, cselekedetre, amikor Tóra törvényit megsértik.
70 Mértéken felül: a bölcsek rögzítettek egy minimumot a mező széle esetében, mely a termés 1/60 része, de minél többet adunk, annál dicséretesebb.
71 Péá (héb.) valaminek a széle, szeglete; a magyar nyelvben honos „pájesz" kifejezés is ebből a szóból ered.
72 Bikurim: első zsengék a gabona és a gyümölcsfák terméséből.
73 Talmud–Tóra, a zsidó bölcselet és annak tanulása.
74 A mező széle a fán hagyott érett gyümölcsre is vonatkozik. A megnevezett fák terméséből Izrael földjén kívül is hagyni kell.
75 Mielőtt elraktározná, halomba rakná a gabonát vagy a kukoricát; a tizednél előbbrevaló a szegényeknek járó szélek leválasztása.
76 A kötelező adományokat a vetőmag leválasztása után számítják fel: peá, tized, stb.
77 Pénztáros, vagy kincstárnok, (héb. gizbár), aki a hekdes, vagyis a szentélynek felajánlott adomány kezelésével megbízott.
78 Ha az egyik fától rálátás van a másikra, nem kell külön "szélet" leválasztani a fákról hanem együttesen.
79 A szentjánoskenyérfa akkor és ma is városi fa.
80 Például két halomba vagy két magtárba.
81 Párok, héb. zugot, akik emlékezetben őrizték a szóbeli tant, pl. Joszi ben Johánán és Joszi ben Joezer.
82 Felajánlotta a Szentélynek, de nem természetben fizet, hanem pénzzel megváltja.
83 A termést több lépésben kaszálja le, kezdi az érett kalászokkal, meghagyva a zöldet, majd később újra arat.
84 Leszedi az érett fürtöket, és a többit ott hagyja növekedni.
85 Rova: tízszer tíz könyök (könyök: héb. ámá) nagyságú terület.
86 Szeá: ókori térfogatmérték: kb. 12 liter.
87 A termőföld nagyságára vonatkozik; Tefáh: 1 tenyérnyi szélesség, 9.3 cm.
88 Rabbi Bartenura magyarázata szerint ha az arató marokra fogja a gabonát és a sarlóval levágja, és ezt a műveletet megismétli, ekkor ez már elég termés ahhoz, hogy mező szélét adjon utána.
89 Rabbi Jehuda ben Betera szerint.
90 Az első gyümölcs parancsolata (héb. bikurim): az első gyümölcstermésből a Szentélynek adományoznak.
91 Prozbol - görög eredetű szó. A prozbol olyan szerződés, mely kamatments kölcsönt biztosít a szegényeknek.
92 Ketubá: a házassági szerződés okirata.
93 Mert a tulajdonos nem jelentette ki, mint az előző esetben, hogy minden tulajdonom a tied, és vele te magad.
94 A rabszolga ára nem több, mint az összes ingóság tízezred része.
95 Azokra gondolnak, akik már öregek ahhoz, hogy fára másszanak.
96 Ez a finnyás vagy a mohó szegény esete.
97 A barázda mentén kifeszített szalag jelölte a szélek gyűjtésére alkalmas helyet.
98 A héb. leket az „összegyűjt" igéből képzett főnév. A leket a misnánkban a lehullott kalászokra vonatkozik; a héb. sichehá az „elfelejteni" igéből származik, és misnánkban a földön hagyott kévére vonatkozik. A peá, vagyis a traktátus címadó neve (szél,

szeglet), a learatatlan kalászra vonatkozik.
99 Vagyis az aratás után, amikor az illető már izraelita lett.
100 „Megváltott” (héb pádá): a hekdest, azaz a Szentélynek felajánlott adományt pénzzel is meg lehet váltani, vagyis a termés helyett pénzt küld Jeruzsálembe.
101 A hekdest, azaz a szentélynek felajánlott adományt pénzzel is meg lehet váltani, vagyis a termés helyett pénzt küld Jeruzsálembe.
102 A hangyák által elraktározott gabonára utal.
103 Ez a misna azzal az esettel foglalkozik, amikor a szegények nem gyűjtötték be a rájuk eső részt (leket), és egyetlen kalásszal jelképesen „elszámolnak”.
104 Tizedet a birtokában lévő termény után adhatna, de a kéve nincs a birtokában (és nem is lesz), csak a kalász lesz a birtokában, de abból is kell tizedet fizetni.
105 A gazda egy időre elszegényedett, ezért magához veszi azt, ami a földön hever, és azt, ami a szegényeknek jár (a saját földjéről).
106 A saját gabonájáért cserébe veszi a szegények összegyűjtött termését, mely eredete szerint peá, sichehá és leket, és ezek után nem kell fizessen szegény-tizedet (máászer áni), a szegénynek azonban fizetnie kell tizedet a „rendes” gabona után.
107 Ezzel a szegényektől elveszi a szegletet.
108 Csak az számít elhagyott kévének, amelyről mind a gazda, mind pedig a munkások megfeledkeztek; a gazda pusztán azért, mert távol volt. Erről így utasít a Tóra: „Midőn learatod aratásodat a meződön, és elfelejtesz egy kévét a mezőn, ne térj vissza hogy elvidd, a jövevényé, az árváé és az özvegyé legyen azért, hogy megáldjon téged az Örökkévaló, a te Istened, kezed minden munkájában.” (MTörv 24, 19).
109 Héb. hefker a földön vagy a fán [többnyire szándékosan] hagyott termés, amelyből bárki vehet magának.
110 Szombatév, héb. snát smitá; ekkor a föld pihen, és ami magától megterem, abból a gazdag is vehet.
111 A káb bibliai térfogategység, 1 káb = 1102 köbcenti.
112 A sor elején hagyott kéve nem sichehá (szándékosan otthagyott) kéve, hanem a következő kévekötéshez való sor kezdetét jelöli.
113 Az előző misnában említett sorkezdet magyarázata; „sornak” a levágott termés sorát tekintjük, és a betakarítók a misna példájában kévekötők.
114 Kettőjük közül, aki elől megy, arra számít, hogy az utána jövő majd felemeli a kévét, amit ő a földön hagyott, ezért az első kévéje szándékosan ott hagyott kévének számít.
115 Bál tásuv: a.m. „ne térj vissza”, lásd MTörv (24, 19): „Ha kévét felejtesz a mezőn, ne térj vissza annak felvételére.”
116 Három, vagy annál több kéve nem számít a mezőn felejtettnek.
117 Az előbbi szabályok szerint három kéve vagy kalász, stb. együtt már nem számít a szegénynek hagyott termésnek, ezt a Sámáj iskolája eggyel megtoldja. Hillel iskolája szerint a határ (amelytől a földön hagyott termés nem a szegényeké) három, Sámáj iskolája szerint pedig négy.
118 Bibliai száraz térfogat mérték: 6 kab (144 tojás) = 1 szeá.
119 A vitából kiderül, hogy Rábán Gámliel egy kéve esetében többszörös kévére gondol, ahol a mag mennyisége feltétlenül meghaladja a két szeát, és így nem számít sichehának, az összehasonlítás alatt álló két kis kéve, külön-külön két szeá alatti mennyiségű magot tartalmaz, így a két kéve sichehának számít.
120 Nem „adhatók össze” különböző fajta termések, hogy az így nyert két szeá megmaradjon a gazdának.

121 Az ún. sicheha, a szegények számára a földön „felejtett” termés szabálya főként a gabonára érvényes.
122 Rabbi Jehuda kivételnek tekinti azokat a növényeket, melyek ehető része a föld felszíne alatt fejlődik. De a szabály a Bölcsek szerint van.
123 Nem fogadkozhat a Tóra szabálya ellen, amely kötelezővé teszi a sichehát.
124 Rabbi Bartenura másképp magyarázza: „Szárazság” helyett, „mevajes” azaz megszégyeníti a többi fát a rendkívüli gazdagsága miatt.
125 Ugyancsak Rabbi Bartenura szerint: Rabbi Joszi szabálya a Hadriánus korának szűkös helyzetére utal Júdeában.
126 Rabbi Bartenura szerint a gazda minden elgurult olajbogyót felkutat, és ha már nincs a földön a fa alatt, a szegények elkezdhetik a gyűjtést a fáról.
127 Héb. olelet: olyan szőlőfürt, amelyen viszonylag csekély számú szőlőszem van, és általában meghagyják a szegényeknek.
128 Az olelet mellett a misna két másik szót használ a szőlőfürt felső, tömöttebb részére, ez a héb. kátef (váll) és az aljára, ahol a fürt szára végződik, ez a nátef.
129 Héb. gárgir jehid, ahol a szemek nem másodlagos (elágazó kisebb) fürtökben nőnek, hanem közvetlenül a szárból.
130 A szőlőben való ritkítást, a szőlőtőkék nyesését jelenti.
131 A szőlő (és más gyümölcs) telepítése után három évig ún. orlá tilalom van a fa gyümölcsére, a harmadik év termését eltávolítják (héb. biur), a negyedik év gyümölcsét Jeruzsálembe viszik a Szentélybe, az ötödik évtől pedig ehetnek a termésből; Sámáj iskolája szerint a negyedik évtől lehet enni, nem kell kivárni az ötödiket, és nincs a harmadik évi biur. Hillel iskolája szerint van, és a negyedik év termése szent, nem fogyasztható.
132 A negyedik év termése szent, és a gazda borrá alakítva felviszi Jeruzsálembe.
133 Az olelet itt a szőlő (gyengébb) minőségére utal; R. Bartenura szerint az egész szőlőben nincs egyetlen fürt, melynek válla és nyúlványa volna, (héb. kátef és nátef), vagyis nincsenek teljes fürtök.
134 A szürethez elegendő szőlő minimum három fürt, mely 1 reviit térfogatú levet ad (70 milliliter).
135 Mikor a szegények már felszedték a lehulló kalászokat (héb. leket), attól kezdve gazdag és szegény egyaránt gyűjtögethet.
136 Peret: lehullott szőlőszem, olelot: meghagyott fürt.
137 Második esős időszak: Az első eső alatt (héb. jore), mely három időszakra osztható, a héb. revijá (megtermékenyítés) első, második és harmadik idejére.
138 Ez a minimum, amit a kéregető szegénynek adni kell (két étkezésnyi, neki és a feleségének: négy iszár).
139 Ez a misna a szegény-tized adományára vonatkozik (héb. máászer áni), melyet a harmadik és a hatodik évben adnak a szegényeknek a hétéves smitá cikluson belül.
140 A mane súlyegység, mely száz dínár súlyával egyezik.
141 A log mértéke: ¼ log: másfél tojásnyi térfogat.
142 A szegényeknek ajándékozandó tized egy részét a rokon vagy ismerős szegényeknek tenné félre.
143 Kevés: az ajándékozásra szánt szegény tized (héb. máászer áni) mennyiség csekély.
144 Fondion – dupondius, római rézpénz a köztársaság és a császárság idején.
145 Szela itt: hat tojásnyi cipó.
146 Szombat napján három kötelező étkezés van, ld. (Kiv 16, 25).

147 Tizennégyszer osztanak a szegényeknek az „ingyenkonyhán” (héb. támhuj) a hét során; hat napra 2-2, és szombaton három, ebből leszámítják a szombat kimeneteli étket, – ez lenne a tizenötödik; az említett vándornak már van két étke erre a szombatra, ezzel kiegészül a heti ellátása, tehát nem kell kérjen a szegénykonyháról.
148 Kupá (itt) jótékonysági pénztár, persely melyből pénteken pénzt osztanak a szombati étkezésre rászorulóknak.
149 1 zuz : 1 ezüst dínár.
150 Ha nem a szegényeknek való kupából vesz ételre való pénzt, hanem rokonoktól kap ellátást, akkor nem kell pénzzé tegye az ingóságait, vagy a házát.
151 Az itt felsorolt, vadon termő gyümölcsökből akárki szabadon vesz, ennek héber neve: hefker.
152 A szikomor fa gyümölcse.
153 Héb. homes – ötöd: a pénzben megváltott második tizedhez (máászer seni) hozzá kell tenni az ötödöt, ld. (Lev 27, 31); a héb. biur: égetés, a pészáh előestéjén szokásos.
154 Héb. ám há-árec: írástudatlan ember.
155 Gyászoló nem ehet a második tizedből; a második tizedet meg lehet váltani, de csak mielőtt Jeruzsálembe mennek; ha egyszer megváltották (pénzre cserélték), akkor már nem vihetik Jeruzsálemből ki és vissza; a második tizedet nem szabad az írástudatlan embernek adni, nehogy tisztátalan állapotban fogyassza el.
156 Kezív: Izrael földjén túl fekvő város, lehetséges, hogy a mai Achzív ősi elődje.
157 Eruv: a szombat területi határának kiterjesztése a közösség számára; az eruv történhet demáj termékből készült étellel, illetve annak egy ponton való elhelyezésével a szombat bejövetele előtt; a demáj termékből készült étel után mondanak áldást.
158 Mindenhol: még Kezívben is, vagyis Izrael határán.
159 Ha egy írástudatlan ember asztalánál eszik, felmerül a gyanú, hogy demájt eszik, amely a tized levonása szempontjából kétséges.
160 Nem lehet megbízható, mert írástudatlan asztalánál étkezett; az írástudatlan nem tartja be a tized előírásait.
161 A misna esetében akkor háver, vagyis vallásjoggal foglalkozó tanult ember, (mai jelentése: barát), ha tanúk előtt tanúsítja, hogy a tized szabályait betartja.
162 Szárazat vásárolhat; a táhárottal (rituális tisztasággal) rendelkező és fogyasztásra való (hulin) termék nem adható el írástudatlan embernek, mert a termék őnála nem őrzi meg a rituális tisztaságát. A száraz termék nem veszi át a tisztátalanságot, a nedves igen.
163 Az ám há-árec („a föld embere”, írástudatlan ember) ruhái tisztátalanságot hordoznak.
164 1 Kab = 1220 köbcentiméter, 1.22 liter.
165 Dínár (másképpen zuz), itt dínár értékű folyadék mennyiség szerepel.
166 Felbecsült: nem súly vagy térfogat mérték szerint, hanem a kosárból, pl. darabszámra.
167 Rábán Gámlielnek szegény munkásai voltak. A szegény ember a tizeddel nem foglalkozik, mert nincs saját termése és jótékonyságból kap ételt.
168 Nehogy valaki olyan ételt egyen, melyre nem vetettek ki tizedet.
169 Még nem az övé. Ha elviszi (húzza) az árút, az jelképesen vásárlást jelent. A „húzás”, héb. mesihá jelképesen a tulajdon megszerzését jelenti.
170 Mikor a gyümölcsöt felveszi abból a célból, hogy megegye, azzal már birtokolta is, ha csak azért veszi fel, hogy ne vesszen kárba, ez még nem jelent birtoklást. Birtoklás után

tizedet kell fizeni, vagy levonni.
171 Mind a szamaritánus, mind pedig az iskolázatlan molnár megbízhatók abban, hogy nem cserélik össze a törvénytisztelő gabonáját a bálványimádó gabonájával.
172 A szombatévben (héb. snát smitá) termett gyümölcs fogyasztható, de nem szabad kereskedni vele.
173 Régen szokás volt, hogy az utas magával hozott élelmiszert adott a fogadósnőnek, hogy abból készítsen ételt.
174 Az anyós a vejétől kapott, feltételezetten romlott étel helyett más ételt tesz fel az asztalra, mely friss (de a tized nem volt levéve).
175 Akitől kapta a gyümölcsöt, nem állít valótlant szombaton.
176 A papnak járó máászer rison és a szegénynek járó máászer áni adományról esik szó.
177 Tudják, hogy a vendéglátó leválasztotta az asztalra kerülő ételből az adományokat.
178 Megbízható árut akar venni, melyre kirótták a tizedeket.
179 Akiben megbízhatna a tized ügyében.
180 A szamárhajcsárok, akik árut hoztak, egymást támogatják, (összebeszéltek), a háláchá szerint nem megbízhatók.
181 A pék feltehetően demájból sütött kenyeret. A péknél nemcsak a papoknak járó tized kérdése merül fel, hanem az ún. trumát hálá, vagyis a kalácsadomány papoknak járó része is.
182 Itt: az égtájak megnevezése jelképes szóhasználat.
183 Ez a misna a papi adomány leválasztási műveletéről szól.
184 Az adomány felszentelésének lényege, hogy 3/100-ot levesz a teljes mennyiségből. Ez a hulin, (héberül „a profán”) vagy a „felszentelendő” után járó adomány mennyisége. Nevezhetjük ezt a lisztet tevel-nek is, a művelet elvégzése előtt.
185 Ez az a formula, melyet annak kell elmondani, aki a leválasztás műveletét végzi.
186 Különböző liszt-kereskedők.
187 Monopol: a Misna itt idegen szót használ: kereskedő, aki az összes péktől felvásárolja az árut, és továbbadja, akár volt rá tized kivetve, akár nem.
188 A tevel olyan termék, melyből nem szándékoztak tizedet és adományt leadni (ld. bevezető). Tevelt csak létszükség esetén lehet árusítani.
189 Lyukas cserép: edény, melybe magot vetettek, és a növény az edény aljáról a földben gyökerezik. A termés tevelnek számít és ugyanúgy adomány köteles, mint a közvetlenül földben termő termés.
190 A nem lyukas cserép (melyben a gyökerek nem érintkeznek a földdel) nem adomány köteles, (héb. pátur, és nem is számít tevelnek) ezért, ha abból vesz adományt, meg kell ismételni, Rabbi Bartenura szerint az első adomány a papoké lehet.
191 Az egyik embertől vásárolt demájból, majd a másik embertől vásárolt demáj után adózik. Az egyik demájból levontak, a másikból nem vontak le tizedet.
192 A terményt elosztja, és nem kell abból a tizedet levonnia.
193 A kétféle bérlet héber neve: áriszut és háchirá.
194 Ezért jöttek: azért bérli a pap és a lévita a földet, hogy megkapják az adományt és a tizedet.
195 Hulin: termék, melyből nem vontak le sem tizedet, sem papi adományt.
196 Feles: Az olajtermés fele a bérlőé.
197 A leszedett olajbogyó olajtól nedves, ezért ha törvényhez nem értő érinti, tisztátalanná válhat.
198 A bor után is tizedet ad, mivel a bor tartalmazza az ismerősének tized nélküli szőlőjét.

199 Bor, melyet pogány szertartásra használnak, pl. libációra.
200 A „száj” kimondta, hogy a gyümölcs Izrael földjéről való; tehát a gyümölcs tiltott, míg a tizedet nem rótták le, majd ugyanaz a száj, mely kimondja, hogy „lerótták”: ezzel engedélyezi a gyümölcs fogyasztását.
201 A barát jártas a törvényekben.
202 Ez a formula hangzik el a tanult ember szájából, aki az írástudatlan barátjánál kíván étkezni szombaton és biztos akar lenni abban, hogy az asztalra kerülő étel után lerótták a tizedet és az adományt.
203 A bor után is jár tized és adomány; aki péntek este boráldást mond, ezzel a (ld. előző misna) formulával mondja el.
204 A tíz utolsó füge, mert száz fügére szól az áldás, ill. a formula.
205 A szamaritánusok (héb. somroni vagy kuti) nem választanak le semmiféle adományt a termékeikből, ezt a zsidó fogyasztónak kell megtenni.
206 Két formula, melyek az otthon tárolt fügére vonatkozó adományról szólnak; az egyik esetben a füge tevel (semmilyen adományt nem róttak le) a másik demáj (kétség áll fenn a levont adomány felől).
207 Az első kosárra nézve lerótták a tizedet, amelyik a második kosárban van most.
208 Csak az első kosáré számít leróva, a második nem, mert az első, amely az adomány szempontjából teljesnek számít, nem szolgálhat tizeddel a másik kosár számára.
209 Lerója egyszerre a két kosárban lévő termékre.
210 Első eset: egyenlő rész hulin és tevel összekeveredtek. Tevel: teljesen megadózatlan; hulin: a trumá gdolá és a trumát máászer leróva, de egyéb tizedek nem.
211 Levesz százat, hogy abból kiválassza az első és második tizednek megfelelő mennyiséget. Ezen felül egyet félretesz a papi adomány nevében.
212 Második eset: egyenlő rész máászer rison melyről a trumá ktáná nem lett leválasztva és hulin összekeveredett. A misna további részeinek megértéséhez az olvasó Ovadja Bartenura misna magyarázataihoz kell forduljon.
213 A korsók négyszöge négy szélső sorral rendelkezik, a tulajdonos nem emlékszik melyik volt az.
214 A négy sarok egyenként két-két fél sort köt össze, melyekből nyolc van.
215 Mind a száz korsót felnyitja és tölt belőlük egyenként egy korsónyit.
216 Konkolyperje: a gabonához hasonló gyom.
217 Feltételezhetően mind a kettő közönséges mustár(virág).
218 Csillagfürt.
219 A szabály szerint ezek a fák ültethetők együtt, csak nem olthatók egymás között.
220 Gyümölcsfa ágat más fajta fával. A keresztezett gyümölcsfák termése azonban fogyasztható. Nem gyümölcsfák keresztezhetők.
221 A misna a ruta helyén a héb. pegám szót, a kasszia fa helyén a héb. kidá levánát használja.
222 Egy szeá: 13137 köbcentiméter térfogat; egy rova: 547 köbcentiméter.
223 Mag, melyhez idegen fajta magot kevertek: vagy az utóbbi mennyiségét csökkentik, vagy a magból kell hozzáadni, hogy az idegen fajta relatív mennyisége csökkenjen, így a keverék használható vetésre.
224 Ha az idegen fajta mennyisége 1/24, vagy kevesebb, nem kell megtisztítani.
225 Ha egy szeán belül egy rova idegen, kilájimot képező mag van, a keverék vetésre alkalmatlan.
226 Felszántja, vagy felássa a kihajtott búzával együtt.

227 Minden ágyásban más növényt ültet és nem akarja, hogy kilájim (tiltott keverék) képződjék a növények között.
228 Az ökör nyakjároma.
229 Kipróbálja a határos (vagy középső) barázdákban földjének alkalmasságát a len termesztésére.
230 Pórsáfrány: magas olajtartalmú növény.
231 A misna a magasság és szélesség mértékéül minden esetben a tenyér szélességet adja meg, (héb. tefah); ezen határoló földek vagy vonalak (kerítés, árok, stb.) másik oldalán vetőmaggal bevetett föld van, de a választó vonalak innenső oldalán szabad bármit, pl. mustárt ültetni, a tiltott keverék veszélye nélkül.
232 A bét szeá és a bét rová héber területmértékek: bét szeá = 2500 négyzet könyök, a bét rova 104 négyzet könyök.
233 A Bölcsek szerint minden ágyás körül legyen egy „tiszta" beültetlen ágyás. Ez úgy érhető el, hogy a földet 25 szögletes ágyásra osztják és csak minden másodikba vetnek. (Ekkor minden beültetett ágyást körülvesz négy tiszta ágyás).
234 A bét kor a bét szeá harmincszorosa.
235 A 6×6 tenyérnyi ágyásban.
236 Valószínű, hogy az árok, (vagy barázda) szélességére utal; teljes szélesség: ez a barázda mélysége, mely 1 tenyérnyi.
237 Feltéve, ha árok vagy barázda választja el a fajtákat hat tenyér szélességben.
238 A tiltott keverék elkerülése végett a két sor tök közti távolság minimum 12 ámá (könyök). Egy sor szélessége 4 ámá, majd ezután következik a két sor hagyma, (8 ámá) és ezután újabb sor tök ültethető. Ez a sorrend megismétlődik.
239 Bét rova, területmérték: 10 könyök és két és fél tenyérszer 10 könyök. A szőlő jól terjeszkedik és szükség van ilyen nagy területre, hogy ne keletkezzen tiltott keverék.
240 Szélet, keretet: héb. notnim lo ávodato: határt hagynak, ahonnan megműveli a termést.
241 Bét szeá és bét kor: különböző terménymennyiségeknek megfelelő mértékek. Rabbi Bartenura szerint a Bölcsek ebben a misnában a héb. dláát jevanitról beszélnek (görög tök), mely széles levelei miatt másféle növénnyel keveredik, ezért nagyobb helyet igényel, mint pl. a szőlő. A szőlőnek és a magról termő zöldségeknek külön tana van a kilájim szempontjából: az előbbit kilé keremnek a másikat kilé zráimnak nevezik.
242 Héb. kárahát: csupasz földterület. Ez a kilé kerem esete, miszerint a szőlőben lévő alkalmas terület zöldséggel vagy gabonafélével való beültetéséhez.
243 Máhol há-kerem: a kárahát területét és a szőlőt körülvevő beültetlen sáv.
244 Átjárás: e misna által használt héb. kifejezés: notnim lo ávodato azt jelenti, hogy a munkához, ill. megműveléshez szükséges területről gondoskodnak.
245 Nem mehol há-kerem, hanem gáder há-kerem, (héb. gáder: kerítés).
246 Nádkerítés: a szőlő körül.
247 Megfelel: egyik oldalán van a szőlő és a másik oldalán bármit ültethet.
248 Tilos: bármit ültetni a kerítés mellett, vagy annak közvetlen közelében.
249 Sámáj iskolája szerint öt szőlőtőke egy sort képez, vagyis szőlőt (héb. kerem) alkot és benne négy könyök területre tilos magot vetni. Hilel iskolája szerint egy sor nem számít szőlőnek, ezért hat tenyérnyi helyen vethet magot, mint az egyedi szőlőtő esetén.
250 A két sorból ívet képzett, és két felül érintkező sort csinált, és a szőlőtövektől egyenként hat tenyér távolságban magot vetett. Majd a következő évben kibontotta az

ívet és kifelé fordította a szőlő szárait és az eddigi ív alatt felszabadult földbe vetett.
251 Bét szeá: területmérték, 50 x 50 könyök.
252 Látszat: akkor is, ha nincs meg benne a 2 - 3 szőlőtő elrendezés.
253 Tenyérszélesség mértéke szerint.
254 Ha nem egyenes az árok, vagy a méretei nem megfelelők, akkor préselhetnek benne szőlőt.
255 Őr halom, ahonnan a szőlőt figyeli.
256 Helyén hagyja: vagyis nem gyomlálja ki.
257 Tovább szüretelt és visszatér a zöldséghez, amely közben nagyobb lett.
258 Olyan bogáncs (vagy tüskés növény) mely a tevék számára ehető.
259 Írusz és a kiszom héber szavak. Héb. írusz (mai jelentése nőszirom) valamilyen fűszernövényre vonatkozik, a kiszom, valószínűleg kiszosz, azaz borostyán.
260 A lécrács átfedésben van a terasz és a lenti rész között, és a rá felfutó lenti szőlőtő sor és a fenti egynek számítanak, ha nem túl magas a terasz.
261 Bét há-Mágánjá: helység neve, jelentése: „ház, amit Isten védelmez”, sikmá: szikamor (vad fügefajta, mely nem számít ehető gyümölcsnek).

262 Kivájt tökben vagy agyagcsőben ültetett mag áttöri a falat, mikor kihajt, és eléri az oda temetett szőlő hajtását, ekkor tiltott keverék (kilájim) keletkezik.
263 Második gyökér: Ahol újra kinő a földből a meghajlítás után.
264 Ezáltal összesen hat szőlőtő látszik.
265 Elszáradt szőlőtő mellé a megadott határ betartása mellett lehet csak ültetni, de nem tilt: vagyis nem okoz tiltott keveréket más növénnyel.
266 Kárához: tisztás a szőlőben, ez esetben a tisztásnak, a beültetetlen földterület egy része.
267 Tilos ültetni bármely magot, mely tiltott keverékhez vezet, de ha mégis elültette, tilos ápolni a növényt, nehogy kifejlődjön.
268 Ha már megszületett a két nem párosítható állat utóda.
269 Ökör vontatta kocsiról van szó, ugyanis a ló és ökör együttes befogása tilos.
270 Két kancától született öszvér (mindkettejük apja szamár) nem tiltott.
271 Bizonyos öszvérek, melyeknél nem tudjuk, hogy az anya szamár vagy ló.
272 Adné há-száde, emberformájú állat, mely a földből születik. (Nem tudni, mire véljük ezt a „mitológiai” állatot?)
273 Ruha készítése céljából.
274 Kalach: selyemszerű anyag, amely gyapjúnak néz ki.
275 A töltőanyag és annak keveréke. Nincs korlát kilájim szempontjából.
276 A különböző magyarázatok közül az egyik: kilájimot vesz magára, hogy ne tekintsék a vámosok zsidónak.
277 A ruhaárusok, akik tiltott szövésű, anyagot árulnak, azt használhatják védekezésre a nap és az eső ellen.
278 Megvizsgál: kilájim szempontjából; a pinon jelentése: gyapjú (vagy bőr) hulladék.
279 A len a misna idejében drága és ritka anyag volt, helyette kendert használtak.
280 Olyan bőrből készült derékövről van szó, melynek egyik vég len szalag, a másik gyapjú szalag.
281 Meddig szántanak a gyümölcsfák körül? Csakis a szombatév előtti évben, a hatodik évben.
282 Sávuot ünnepéig szántanak a gyümölcsfák körül és pészah ünnepéig a gabonával

beültetett földeken (a hatodik évben).
283 A háláchá Rábán Gámliel szerint: az év vége előtt harminc napig szabad a földet művelni.
284 Bet szeá: 50×50 könyöknyi terület.
285 Itáliai mane: súlymérték, 9600 darab árpaszem súlya.
286 1 kikár = 60 mane, súlymérték.
287 A szombatévet követő nyolcadik évben tilos a hatodik év végén végzett (tiltott) munka gyümölcsének betakarítása.
288 Omer: kéve kalászra vonatkozik, melyet a pészach ünnepén (a széder estét követő napon) áldoztak a Jeruzsálemi Szentélyben, ha ez a nap szombatra esik, akkor is begyűjtik az omert.
289 A hetedik év kezdetét jelentő újévig bezárólag.
290 A gyümölcsfa termése az első három évben nem ehető az orlá tiltása miatt.
291 Héb. szade láván, (fehér mező) vagyis a felszántandó földön nincsenek fák.
292 Ez is arra utal, hogy a talaj még nedves.
293 A kenés és lyukasztás a kártevők ellen van.
294 Rabbi Simon szerint a hetedik év szentsége a gyümölcsre vonatkozik, a fa azonban megérdemli az ápolást a hetedik évben is.
295 A két rabbi két héttel megnövelte a harminc napos tiltási időt.
296 Mikor a trágyázás szezonja véget ér.
297 A bet szeá, mint említettük, 50×50 könyök nagyságú terület. A letech a kosár térfogatára utal, és 1 letech az fél kor vagy 15 szeá.
298 A „háromra csökkent és háromra növel” azt jelenti, hogy a trágyahalmot el kell simítani három tenyér magasságban (vagy elvenni belőle, vagy hozzáadni). Egy sziklára helyezi: ezzel jelzi, hogy nem a földet trágyázza, hanem a trágyát elraktározza.
299 Mélyedések: vízgyűjtők, ciszternák, melyekből a hetedik évben öntözhet.
300 Támaszkő: héb. ávné kátef, szó szerint: vállkő. Nagyobb kövek hosszú időre szolgáló falakhoz valók, és nem keltik azt a gyanút, hogy a hetedik évre hozták.
301 Felhalmozza: arra az időre, amíg építi a falat.
302 Kihágások, vagyis a szombatév megsértése: a hetedik évben a saját földjüket ápolták, kisebb-nagyobb kövek és fák eltakarításával.
303 Élelmet: a közösségi tartalékból való támogatást.
304 Kigyomlálták, megtisztították a tüskés gaztól.
305 Elkerítették, hogy ott állatokat tartsanak, és megtrágyázzák a földet.
306 Hilel döntése korai, ezt az a rabbinikus tiltás követi, amely nem engedélyez (a hetedik évben) semmiféle termést.
307 Hálával: a hetedik év termése senkié, nincs kinek hálálkodni.
308 Sálommal köszöntik a nem zsidókat, még akkor is, ha pogányok, sőt az ünnepeiken is.
309 Sámáj iskolája nem engedi, hogy a fa gyökereit is kivegyék a földből.
310 Szikomorfa: fügeféle.
311 A talaj magasságában, mert akkor világos, hogy nem a fa növekedését akarja elősegíteni.
312 Rabbi Bartenura szerint az olajbogyó olajtartalmára utal, vagyis 1 szeá leszedett olajbogyóból ¼ log olajat préselhet (kb. 120 köbcenti).
313 A harmadik példában az olajbogyó eléri szokásos méretének harmadát, másik magyarázat szerint eléri az olajtartalmának harmadát.

314 Nem szabad kivágni a fát, ha a gyümölcse már útban van, hogy ne vegyük el az emberektől a szombatév gyümölcseit.
315 Ha a fa a szombatévben virágzik, a hetedik után két évvel érik a gyümölcs.
316 Héb. luf: Rabbi Bartenura szerint hagymafajta.
317 A luf hagymát a földben tárolják, és rajta emberek járnak, hogy ne is rügyezzen.
318 A szombatév tilalma szerint.
319 Fazekas, aki betartja a szombatév parancsolatait.
320 Például vetőmagot.
321 „Neki ... neki”: a misnában olyan valakiről van szó, aki betartja a szombatévet.
322 Attól tartva, hogy az asszony a hetedik évben tiltott élelmet készít.
323 A barát ismeri a törvényt, azonban az ám há-árec – írástudatlan, tanulatlan.
324 A víz hozzáadásával az írástudatlan ember feleségének edényei tisztátalanná teszik a tésztát és a hálát (kalácsot).
325 Három ország: A szombatév (smitá) szabálya csak Izrael földjén érvényes: a Lev (25, 2) passzusa a szombatévvel kapcsolatban háromszor említi az „ország” (erec) szót.
326 Kezív északon van, lehetséges, hogy Akkótól északra a mai Achzív.
327 Nem ehetik és nem termeszthetik: a hetedik évben, a szombatévben.
328 A „folyó“ feltehetően az Eufrátesz; Ámáná: a Fekete-tenger vidéke.
329 Eszik: semmilyen formában nem követik a szombatév szabályait.
330 Ami a Tóra szerint megengedett, azt szabad Szíriában, akkor is, ha a bölcsek szerint Izrael földjén tilos.
331 Az új zöldség: a nyolcadik év zöldsége.
332 A szombatév terméke pénzre váltható.
333 Ha a sviit termékét másra cseréli pl. húsra, az átveszi a sviit termék „szentségét”, de ha ezt a húst is elcseréli, azt el kell égetni, hasonlóképpen azt a húst, vagy amit a sviit után kapott pénzen vásárol.
334 Többnyire hasonló növényekre, mint az előző misnában, melyek gyökere sokáig eláll a földben.
335 A sviitről szólván, a misna felsorolja azokat a dolgokat, mellyel szintén tilos kereskedni, a hetedik évtől függetlenül.
336 A hetedik év termékeire vonatkozóan.
337 Itt a melugma (arám) szó szerepel, mely kötést, borogatást, főzetet, gyógyírt jelent.
338 Ha tüzelőfa, a sviit szabályai nem érvényesek rá. Ide tartozó példák a fűszernövények.
339 Szőlő és olívaolaj.
340 A második tized olajánál különleges tisztasági feltételt szabnak ki.
341 A sviit terméseinél el kell kerülni a látszatot, hogy kereskedelmi hasznot szerezzenek általa.
342 A munkás vadon termő zöldséget gyűjt a hetedik évben. Iszer: pénz.
343 Az első esetben a pénzt, mint ajándékot adta, a második esetben, anélkül, hogy kimondaná, feltételezte, hogy munkabért fizet.
344 1 pondion= 2 iszer, 1 iszer= 8 fillér.
345 Tiltott szerszám: a szövegben a héb. mukce szó szerepel, amely „nem megfelelő” eszközre utal ez esetben.
346 Adomány: héb. trumá, papi adomány.
347 Ha a sviit termékét többszörösen elcserélik, az utolsó cikk esik a smitá szabálya alá. Pl. a húst halra cserélik, a szentség átmegy a halra, és ha a halat olajra, akkor az olaj

kapja a hal szentségét, de az eredeti termék tiltott marad.
348 Azon a pénzen, amelyet a sviit termékének árusításából nyertek.
349 Somroni (héb. kuti): Szamária vidékéről való, akik felvették a zsidó hitet, de nem tartották be a törvényeket.
350 A sviit termését beviheti a házába és fogyaszthatja, mind addig, amíg annak termése folyamatban van. Amennyiben már nem terem, el kell égetni (biur) vagy a tengerbe kell vetni.
351 Az országban addig ehették a szombatév termését, amíg a tartományok valamelyikében még tartott a termés, így az egész országban kihúzták az év végéig.
352 Fügefajta, mely évente két termést is hoz.
353 A hetedik év nyara.
354 A példánkban: bármelyik zöldség fogyasztható, amíg egy zöldség is terem a mezőn, és mindegy melyik zöldség.
355 Bet Netofá: Alsó Galileában, arról híres, hogy nagyon termékeny, ahol az articsóka a leghosszabb ideig megterem.
356 A második esős időszak (héb. reviá snijá) már átmegy a nyolcadik évbe, hesván hónap végén.
357 Engedély nélkül.
358 A házanépének, a szomszédoknak, vagy kiteszi az ajtó elé.
359 Halálbüntetés: az „ég által” (héb. bijdé sámájim). A sviit mentes a tized alól, de a papi tészta, ún. hálá adótól nem.
360 A kölcsönző nem követelheti az adósságát vissza a nyolcadik év kezdetén, újév után.
361 Ez esetben hetedik év utolsó hónapja, elul harminc napos volt, és nem huszonkilenc.
362 Prozbol: A kölcsönző számára kiadott igazolás, mely szerint a hetedik év nem függeszti fel az adósságot.
363 Általában a föld a legalkalmasabb biztosíték.
364 Akár az ingatlan.
365 A vásárlás jelképes módja: a vásárolt dolgot maga felé húzza.
366 Az adomány szentsége megköveteli, hogy csak a megfelelő személyek választhatják le a termésből.
367 Csak Izrael fiai adhatnak, erre utasít a Kiv (25, 2).
368 Nem hallhatja az áldást, mikor az adományt felajánlják.
369 Fiúnál 12 év, lánynál 11.
370 Az olajbogyó nem befejezett termék, a belőle készült olaj azonban igen.
371 Adomány az olajbogyó után, de nem az olaj után.
372 Leket, sikhehá, peá: ezek a szegények által begyűjtött termékek a mezőn, ld.a Mező széle (peá) traktátust.
373 Hekdes: megszentelt termék, amelyet félretettek amíg a tized levonásra kerül.
374 Báál keri: a férfi, akinek magömlése volt.
375 A Tóra szerint az adomány esetén nem állapítható meg minimum mennyiség: egy búzaszem is adománynak számít. Ha már előzőleg lemértek egyfajta terméket, abból lehet adományozni.
376 Ötöd: homes, egyfajta büntetés, amelyet az fizet (a papnak), aki nem szándékosan evett a papnak járó adományból.
377 Abból adományoz, amely préseléssel vagy állás közben még adhat később olajat ill. bort.
378 Tevel: termés, amiből nem választották le a papi adományt.
379 Megmeríti: a tisztátalan edényeket, ill. evőeszközöket. Forró vízbe mártva kóser, ill.

használható állapotba lehet hozni az edényt.
380 Héb. min al se ejno mino – fajta, a másik fajta helyett: pl. búzát adományoz árpa helyett, vagy datolyát füge helyett.
381 Városlakók étele, héb. mááchál politikin.
382 Pácolni való olíva: héb. zeité keves, sós vízben vagy ecetben pácolják a kisebb olajtartalmú olíva fajtát.
383 Kilájim (ld. az előző traktátus) tiltott keverék.
384 Zunin: vadnövény mely a búza között nő.
385 Kétség van afelől, hogy a bor mikortól lett savanyú. Az első alkalommal átvett adományért a pap fizet.
386 Medumá: amely látszólag papi adománynak számít, és izraelita nem ehet belőle.
387 Hulin: nem felszentelt, profán termék. A misna arról szól, hogy a felszentelt papi adományból beleesik egy vagy két darab a profán, vagyis közönséges ételbe. Ha a szentelt a hulinnal 1:100 arányban keveredik az még ezután is profán marad.
388 Társak: együtt termesztenek gyümölcsöt, vagy akármit és a közös termésből adnak papi adományt, egymás után.
389 Bölcsek 1/50 mértéket állítottak a papi adománynak.
390 Az első adományozó nem tudatta a másodikkal, hogy papi adományt kíván adni.
391 Taposók, akik a szőlőt tapossák, engedélyt kapnak a házigazdától az adományhoz, hogy elejét vegyék a felszerelés tisztátlanságával kapcsolatos problémáknak.
392 Héb. kri, rakás, halom, kupac, stb., az ásni szóból.
393 A misnában valaki rámutat egy kupac gabonára és azt mondja, hogy a tized és az adomány itt van ebben a halomban. A szava nem határoz meg semmit, rá kell mutasson, melyik részéről a kupacnak kell leválasztani az adományt (észak, dél, stb.).
394 „Néven nevezni” a parancsolat teljesítésének legfontosabb tartozéka. A pontos formula, ill. „néven nevezés” az áldások és az imák meghatározott szövege utat szab a törvénytisztelő embernek.
395 Bikurim: a gyümölcs, mely elsőnek érik, a gabonában is ez a neve.
396 Trumá és resit: adomány és az első termés (resit: első). A két megfelelő passzus: „Én pedig, ime adtam neked adományaim őrizetét.” (Szám 18, 8): ez a trumá, és „elsejét gabonádnak, mustodnak és olajodnak” (MTörv 18, 4): ez a bikurim.
397 Héb. slámim: az áldozat neve a „fizetni”, vagy a „béke” szóból származtatható, általában fogadalom szerint áldozzák; az égő áldozat: olá: ezek a szentélyben végzett áldozatok.
398 Téved az áldozati állatok megnevezésében. Azt mondják, ilyenkor nem az van a nyelvén, mint amit a szíve diktál. Ezért ezek a tévedések annulálják a kijelentést.
399 Somroni (vagy kuti): szamaritánus, aki nem köteles a mózesi parancsolatokat betartani.
400 Hekdes: ajándék a szentély munkájához, fenntartásához.
401 Kerem revii: az új gyümölcsfák a negyedik évtől fogyaszthatók, de az idegen nem köteles ún. pidajont fizetni az új, negyedik évi termés után.
402 Medumá, lásd misna 3/1.
403 Egy szeát tesz félre száz szeá nagyságú kupacból a kötelező két szeá helyett.
404 A gazda ad a raktárából a lévita alkalmazottnak első tized gyanánt és a szegénynek, szegény tized gyanánt. A maradék 8/10-ből ehet ő vagy a társa szabadon, gyanú nélkül, hogy tevelt enne, vagyis olyan termést, melyből nem választottak le adományt a törvény szerint.
405 Héb. mukáf: közeli helyről való.
406 A gazdája szándéka szerint adott hozzá, ill. elvett.
407 Héb. bá-bechurot, bászjáfot, uve emcá há-kájic. Első érés, utolsó érés, és nyárközép.

408 Ha egy szeá papi adomány elkeveredik száz szeá hulin között, abból kivehet egy szeát és az a papé. A következő misnákban az 1: 100 arány fenntartását „semlegesítésnek“ nevezzük. A héber a semlegesítést a „felemelés“ (máále) szóval jelöli, vagyis a szentség felemelésének. Ha 1:100-nál nagyobb arányban kerül trumá a hulin közé, az emeli az adomány szentségét.
409 1 káb, annak az 1 szeának (ami beleesett a 100 szeá hulinba) az 1/6 része.
410 A magyarázatok azt a didaktikus példát hozzák fel, ha kétféle füge (fekete és fehér) esetén, a száz darab fügét egy darabra (kerek vagy szögletes) préseli, majd ehhez keveredik az adományt képviselő egy szál füge.
411 Tilossá válnak: vagyis a papi adománynak számító egyetlen fekete füge szentségét felveszik, és izraelita nem fogyaszthat belőle, csak a pap.
412 A szárított füge adománynak számított, és a korsók mindegyike közönséges fügét tartalmazott 100 litra mennyiségben.
413 Semlegesítik: a felül elhelyezett adomány (1:100) nem viszi át a „szentséget” az alatta lévő hulin, vagyis közönséges fügére, ezért a korsó egész tartalma fogyasztható.
414 Rabbi Jehosua tiszta adománynak tekinti a kérdéses korsó tartalmát és a „semlegesítéshez” valóban 100 hulint tartalmazó korsó jelenléte szükséges.
415 Itt a semlegesítendő adomány: fél csomag zöldség.
416 Nem „tiszta”: a szentségét, vagyis a rituális tisztaságát elvesztette, vagyis a pap nem ehet belőle, bár adománynak szánták.
417 Héb. trumá (vagy trumát máászer): papi adomány, amelyből csak a pap ehet; hulin: közönséges termék, melynek nincs semmilyen szentsége; máászer rison: első tized; máászer seni: második tized; hekdes: a szentélynek felajánlott ajándék.
418 Meg kell váltani: máászer seni vagy hekdes a vele elvegyülő szeá mennyiségű adománytól nem fogyasztható, de az árát meg kell adni a szentélynek, hiszen mielőtt beleesett szeá adomány, már annak ígérték.
419 Sámáj iskolája szerint a tisztátalan szeá nem lesz „semleges”, vagyis, aki nem pap, nem ehet belőle.
420 „Semlegesítődik”: (héberül az „olá” kifejezést használja a misna). Ugyanaz a helyzet, ha egy szeá tiszta trumá közönséges termékbe (100 szeá közé) esik, vagy ha egy szeá tisztátalan trumá (száz szeá) tiszta trumá közé esik.
421 Rabbi Eliezer: azt az egy szeá tisztátalan papi adományt el kell égetni. Bölcsek: elhanyagolható, nem kell kivenni azt az egy szeát a száz közül.
422 Medumá: tilos nem papok számára. Még rendelkezik a papi adomány szentségével.
423 Kenyér készítésénél is figyelembe veszik az 1:100 arányt, amelyet a trumá használatánál nem szabad meghaladni, hasonló arány van a kútvíz, (vagy a ciszterna vize) mennyiségénél a mikve (rituális fürdő) feltöltésénél.
424 Úgy tekintik a keveréket, hogy az egy-egy szeá adományra nem jön ki az 1/100 arány. Ezért csak pap fogyaszthatja.
425 A jobb minőségű hulin gabona növeli a hulin-trumá arányt, így aki nem pap, az is ehet a keverékből.
426 Miután kifizette a trumá értékét és annak egyötödét, majd visszatér és eszik a kifizetett ötödből, annak az ötödrészét hozzáteszi.
427 Hulin metukanim: (javított hulin) olyan termés, melyből rendesen levonták a tizedeket.
428 Bát Jiszráel, aki paphoz ment feleségül. Azután már ehet a férjének járó adományból. Ezt még akkor ette, mielőtt házasságot kötöttek.
429 Ő, a házigazda, aki megvendégelte a munkásait.
430 Ld. A mező széle traktátust.

431 Az első négy termék elsősorban a szegényeknek van fenntartva, ld. A mező széle traktátust. A misnában arról az emberről van szó, aki tévedésből evett a papi adományból és fizetnie kell ezért a papnak.
432 A hatodik év termése már száraz és kemény, várni kell egy évet, mert a hetedik évben nem termesztenek.
433 Csak akkor, ha az illetőt nem figyelmeztették.
434 Bát kohen: a pap lánya, aki „közönséges” izraelitához megy feleségül, elveszíti a jogát, hogy egyen a papi adományból.
435 Bát kohen például nem mehet férjhez fattyúhoz, idegenhez. A misna itt látja jónak megemlíteni a házasságtörő papi lány büntetéseit.
436 Evett az egyikből és azt állítja, hogy az hulin volt, akkor mentes a keren és ötöd fizetsége alól.
437 A hálá szabálya a nem szentelt termékre vonatkozik. A kétség nem menti fel őt ez alól.
438 Felmenti: mert az medumá-nak tekinthető, ezért mentes a hálá szabálya alól.
439 Izraelita nő: A nép hármas felosztása: Izraeliták, Kohaniták és Léviták.
440 Izraelita lánya, aki paphoz ment feleségül, ehet a papi adományból, de ha megözvegyült, vagy elvált, akkor nem. A pap nem héber rabszolgái ehetnek az adományból, héber rabszolgák azonban nem, stb.
441 Hálucá: olyan gyermektelen asszony, akinek férje meghalt, és a hálicá („a saru lehúzása”) nevű szertartással feloldották az alól a kötelesség alól, hogy az elhunyt testvére elvegye feleségül, lásd MTörv 5, 7-10.
442 Miközben a papi adományból eszik.
443 Lecsípett egy fürtöt és evett belőle, és nem gondolt a tizedekre. A házon belül már köteles a tizedre. Szombaton nem vonnak le tizedet.
444 Kilyukasztott: ismét kígyó jelenlétére van gyanú ezekben a gyümölcsökben.
445 A méreg így is belekerülhet.
446 Rabbi Jehosua az ellenkezőjét mondja, hogy a hordó tartalmát illetően legyen bizonyosság, vagyis a hordóban lévő ital legyen papi fogyasztásra alkalmatlan.
447 Papi adománynak való borról van szó. Két taposókád van, felső és alsó. A felsőben taposott szőlőlé lefolyik az alsóba. A misna esetében az alsóban tisztátalan hulin bor van.
448 Ne nyúljon a kifolyt bor után tisztátalan eszközökkel.
449 A 8. misna és a 9-10 misnák esete.
450 Ne adja a kezébe, mert akkor ő az okozója a tisztátalanságnak.
451 Felássa: hogy ne nőjön a helyén semmi. Meghagyja, hogy nőjön a vetés, mert papi adományt tilos szándékosan kigyomlálni.
452 Papi adománynak számító termésről van szó, amit csak kohanita ehet.
453 Nem elég, hogy kohaniták, hanem még tiszták is kell legyenek.
454 A luf termése hasonló a hagymáéhoz.
455 Megtisztul: mert a talajban fejlődnek, és nem számítanak tápláléknak.
456 Papi adománynak szánt hagymát helyez a halsalátába és onnan kiveszi egy idő után. A halsaláta fogyasztható.
457 Ha az adománynak szánt árpa elrontja az ivóvizet, az továbbra is iható, mert a romlást okozó adomány nem tilos.
458 Itt görög széna, (a misnában héb. tiltán szerepel), melynek szára és magja egyaránt fontos szerepet játszik. A hetedik évben) termett mag és szára kizárja a bor fogyasztásának lehetőségét.
459 Kilé kerem: tiltott keverék, ez esetben a szőlőben termesztett görög széna.

460 Ez esetben is az adománynak való görög szénáról van szó, ahol csak a mag jön számításba. A szára, bár az íze hasonló nem lehet az adomány része.
461 Kétféle, és újra kétféle olajbogyóról van szó. Hulin és trumá (nem szentelt és szentelt adomány) valamint teljes (ép), vagy tördelt bogyó. A teljes bogyó nem veszi át a másik ízét, ezért a teljes hulin a tördelt trumával együtt eltehető és fogyasztható.
462 Tisztátalan hal – nem kóser, pl. pikkely nélküli hal.
463 Ha ezáltal tiltott hús a kóser hússal keveredik, az tilos.
464 Itt: orlá, kilájim vagy trumá.
465 Ezek a folyadékok tisztátalanság lehetséges hordozói: Víz, harmat, bor, olaj, méz, tej és vér.
466 Az áldozati húsról leválasztott csont.
467 Ld. a Kétes tized (demáj) c. traktátust. Demáj: melynél kétség merül fel, hogy a tizedet levonták belőle vagy sem.
468 Kásrin: Babféle, mely ritkán használatos emberi tápláléknak.
469 Itt trumának való (de nem tiszta) olajról van szó. Az a lány, aki kohenhez megy feleségül, az apja készíti fel.
470 Kezdete és a vége: a termés növekedésének kezdete és a beérés. A zöldségek már a növekedés kezdetén ehetők, de a gyümölcs csak a beérés után.
471 S(z)omak (héberül og – a szó jelentése vörös) fanyar, citromsav ízű vörös bogyó, cserzésre is alkalmas.
472 Karob: szentjánoskenyér.
473 A keserű mandula akkor ehető, mikor még kicsi, az édes pedig akkor, mikor nagy.
474 Az itt említett „szár” (héb. fikász) a görög fikusz szóból ered.
475 Itt a héb. „mukce” szó (tiltott) szerepel, de nem a szokásos értelme szerint. Itt sort, rendet jelent (a polcon vagy a földön).
476 A misna lényege: meddig ehet szabadon a gyümölcsből vagy a zöldségből, mielőtt a tizedet leválasztaná.
477 Elsimították: a magtárban.
478 Mint említettük a tevel az a termés, melyből nem vontak le tizedet.
479 Valaki: ám há-árec (írástudatlan), aki nem ismeri a lévitáknak járó tized törvényét. Mindaddig, amig kint esznek, nem tartoznak.
480 Aki fügét vásárol nem biztos benne, hogy a tizedet lerótták, demáj, ld. az azonos című traktátust.
481 Munka: a tized leválasztásának munkája.
482 Iszár: garas.
483 Mivel a vásárlók egyenként ették a fügét.
484 Földről: héb. mehubár lá-kárká. A fáról ill. a földön lévő termést vásárolta, mikor fizetett még nem voltak leszedve.
485 A Tóra szerint eszik, szó szerint: „ochel min hátorá”.
486 Nem fizet, mert a szárított füge készítése még nem fejeződött be.
487 A szüret szünete közben.
488 Lenyesett: héb. kcicot – sok kiadásban „kciot” szerepel.
489 A szárított és préselt füge kerek formában késznek tekinthető, ugyancsak, amelyre emberek taposnak.
490 Ha a termést az udvarban tárolják, nem vehet belőle akárki akármikor, amíg a tizedet le nem rótták belőle. Megfelelő őrzés hiányában, az udvar „nem méltó” a tizedre, és benne „tevelt” esznek az emberek.

491 Ahol jönnek-mennek. Ilyen udvarban nem lehet tizedet felszámítani.
492 Ginoszár, a Genezáreti tó partján.
493 A belső részben lakik a fazekas, a külső részben dolgozik a szerszámaival. Az utóbbi helyen nem fizet tizedet.
494 Ha a gyökerek Izraelben vannak, tizedet fizet a fa gyümölcse után.
495 Jeruzsálem, a második tized ügyében. Ha az ágak Jeruzsálem fölé hajlanak, a gyökereken állva, már Jeruzsálemben van az illető.
496 Ez esetben a szombat kötelez a tized levonására.
497 Áztató: ahol puhítják az olívát és elveszik belőle a keserűt.
498 Tisztátalan ember a tiszta áztatóba nem teheti vissza a maradékot, ezért köteles. A másik esetben a tisztátalan áztatóba visszateheti a maradékot.
499 A meleg vízzel kevert bor maradékát nem öntheti vissza a présbe, a hideget igen, mert a hideg víz nem okoz változást a borban.
500 Zsázsa: Lepidium sativum.
501 A mag kész terméknek tekinthető, ezért tizedre köteles.
502 Ha olyan, mintha a földben lenne, az tizedre köteles, (héb. mehubár).
503 Idegentől vásárol Szíriában, (amit Dávid király elfoglalt) és ahol részben betartják a törvényeket, így a tizedet is).
504 Köteles, mert a föld az ő kezében van, aki „Izrael”.
505 Mentes, ha az idegenek szerinti tized ideje elérkezik.
506 Szőlőmag, élesztő és víz: héb. metámed. Leírások szerint, az üledékhez három korsó vizet ad, és az eredmény három és fél korsó ital.
507 A felsorolt kerti magoknak nem az idegen eredete okozza a tized alól való felmentést, hanem az, hogy nem ehetők.
508 A második tizedet a törvény szerint Jeruzsálemben kell megenni. Eladhatja, abból a célból, hogy az érte kapott pénzből Jeruzsálemben vásárol lakomára valót.
509 A behemá tizede. A behemá jelentése: borjú, ökör, stb., Ebből ered a magyar “behemót” szó. A behemá tizede (héb. máászer behemá) külön törvény a traktátuson belül. Egy hibátlan állatot egyszer egy évben kiválasztanak tíz közül, a belsejét a szentélyben feláldozzák, a húsát pedig a gazda Jeruzsálemben elfogyasztja. A kiszemelt állatot nem adhatják el.
510 Elsőszülött háziállat, nem tartozik a második tized témájához. A Misna később erre is kitér
511 A hulin szó jelentése profán, vagyis nem megszentelt. A második tized céljából alkalmatlan.
512 Dió és mandula, amelyet pénzre váltott második tized árán vettek.
513 Vizet és sót nem lehet a második tized pénzéből vásárolni.
514 Még nem szedték le az érett gyümölcsöt.
515 A vásárolt termék nem rendelkezik a második tized szentségével, de az eladónak adott pénz igen.
516 Helyettük: a kiadott pénz ellenértékében vásároljon ételt, amit Jeruzsálemben elfogyaszt.
517 Folyós férfi, nő, stb. a rituális fürdő után galamb vagy gerle áldozatot hoznak, ezeket héberül kiné závim-nak nevezik.
518 A második tized értékének megfelelő összegért étel, italt, testápoló olajat vásárol Jeruzsálemben.
519 Szigorú adomány: héb. trumá hámurá, itt a papoknak adományozott olaj

felhasználásáról van szó. A papok megengedték az izraelitának, hogy belenyúljon a kezével a papoknak adományozott olajba.
520 A misna arra a szükséghelyzetre utal, amikor a bükköny és lóhere, mely egyébként állati takarmány, emberi tápláléknak szolgált.
521 A lóherét (héb. tiltán) tiszta kézzel kezelik, mivel papi adományt képez.
522 Az adománynak szánt lóhere, mivel nem igazi étel, nem igényel tisztaságot (héb. táhárá), csak ha áztatják, mert a vízben tisztátalanságot (héb. tumáá) kap.
523 A második tizedet, ha Jeruzsálembe vitték, ott el is kell fogyasztani, nem szabad kivinni onnan. A bükköny kivétel.
524 Nem tiszta kézzel: Rabbi Ákivá szerint a bükköny is, mint a lóhere állatnak való eledel. A „tisztaság" ezekben a misnákban arra vonatkozik, hogy az eljárásoknál kezet öblít vagy nem.
525 1 szelá érme = négy dinár, görögül 1 tetradrachma.
526 Összekeveredtek: a közönséges (hulin) pénzt Jeruzsálemen kívül akarja elkölteni.
527 Két szelá: a második tized és a szelá hulin.
528 Ha pénzre váltotta a második tizedet, hogy felvigye Jeruzsálembe, nem vár addig, hogy az ezüst vagy réz dinárokat aranyra cserélje.
529 A rézpénzt, mielőtt Jeruzsálembe menne ezüstre váltaná, hogy kevesebbet kelljen vinni.
530 A „sekel" itt súlyegységet jelöl. 1 sekel= fél szelá, 1 dinár = ¼ szelá.
531 Jeruzsálembe vitte a második tizedet pénzben: és az ezüstérméket felváltja rézpénzre, hogy lakomát vásároljon. Sámáj az egész szelá mennyiséget megengedi, Hilel szerint csak a szelá felét, nehogy túl sokat váltson.
532 Eszpár: pénzegység.
533 Jeruzsálemben vannak, és a fiainak akar venni italt a második tized megszentelt pénzéből.
534 Arra kéri a barátját, hogy vigye fel a második tized gyümölcsét Jeruzsálembe, és a szállítás fejében elveheti a gyümölcs egy részét.
535 A második tizeddel kapcsolatos „független" szöveg: ajándékozhat, annak fejében, hogy felszállítják a második tized gyümölcsét.
536 A papi adományból csak pap ehet. A második tized pénzéből minél többen lakomáznak, annál jobb.
537 Héb. pigul: a héb. zevah slámim (béke ill. békéltető áldozat) húsát az áldozat elvégzése után egy későbbi idő után fogyasztja, héb. notár: hátramaradt hús, melyet a megengedett idő után fogyaszt, héb. táme: tisztátalan, bárki számára tiltva van.
538 A fa befele fordul, ezért Jeruzsálemben lévőnek tekinthető, eheti alatta a második tizedet és nem válthatja meg.
539 Udvarok és falak a Szentély körül.
540 A legnagyobb mértékű (elsőfokú) tisztátalanság, héb. Áv há-tumáá, amely a halott érintésével keletkezik.
541 Másodlagos tisztátalanság, héb. Vlád há-tumááá pl. ruhán keresztül való érintés által.
542 A bedugaszolatlan korsó a misna kitérője a papi adomány ügyében. Papi adománynak szánt bor esetén a dugaszolás szükséges, hogy a hulin és a trumá aránya megállapítható legyen.
543 Az adományozás úgy történik, hogy felajánlja a korsó bizonyos hányadát a papoknak.
544 Adománynak szánt bor: a lepecsételt korsót fel kell nyitni és összekeverni (elegyíteni

a présházban).
545 Szelá, itt pénzérme, a szelá pl. a Rambam (Maimonidesz) idején 17 gramm aranynak felelt meg. A prutá váltó pénzegység, a fillérhez hasonló.
546 Ötöd szabálya: ld. (Lev. 27, 31): ha valaki meg kívánja váltani a rá kirótt tizedet, az áron felül ötödrészt kell hozzáadjon, de ez csak a birtokában lévő termékre vonatkozik.
547 Csalhatnak: megváltják, anélkül, hogy a kifizetnék az ötödöt.
548 Ezzel az egy szelá nyereséggel megváltja a terméket, amit vásárolt, és a pénzt Jeruzsálemben elkölti.
549 Ilyenkor fennhangon ki kell mondani: ez a második tized pénzben való megváltása (héb. pidjon).
550 Rabbi Joszi szerint elég a pénzt felmutatni.
551 A misnában szereplő pénznemek: 1 iszer = ½ pundion = 8 prutá, 1/ 24 dínár.
552 A vádáj: jelentése bizonyos. Bizonyos, hogy levontak a termékből minden tizedet, a vádáj ellentéte a demáj: jelentése: nem bizonyos. A két iskola közötti különbség a második tized értékéhez hozzászámított ötöd miatt van.
553 Korbán jelentése: áldozat.
554 Az üldözések idején nem írták fel az edények rendeltetését.
555 Kerem revai: a szőlő és a gyümölcsfa negyedik évének termése (az első három év gyümölcsének fogyasztása tilos, ez ún. orlá). A negyedik év gyümölcsét fel kell vinni Jeruzsálembe és csak ott szabad elfogyasztani.
556 Nehogy halott tisztátlansága közelébe kerüljenek az arra járó papok.
557 Az itt említett Eilát, valószínűleg Hebron melletti helység, Akrabatnak megfelel Akrabatenne, Szamária vidékén, ld. Josephus Flavius:Zsidó Háború.
558 Az égetés (eltávolítás) itt a pészah előtti napra vonatkozik.
559 Peret: lehullott szemek, olelot: nem teljes fürtök. Ezeket a szegényeknek kell hagyni.
560 Negyedik év gyümölcse: netá revái.
561 Kiadások: a gyümölcsfa ápolásával járó munka, ezt levonja a megváltás árából.
562 Héb. biur: égetés, a házból való eltávolítás. Az első három évről megmaradt tizedeket el kell tüntetni. Negyedik év: a hét év közül a negyedik, a szombatév – a hetedik: héb. snát smitá, vagy sviit.
563 Ki kell jelentse: „Azt a bizonyos papot illeti az adomány, amely bizonyos helyen van.”
564 Kodes: szentség, mindkettő kodes, vagyis szentséggel bír.
565 Esküt a Tóra szavai szerint.
566 Ők nem vettek részt a Jósua idején történt földosztásban.
567 Ezra azzal büntette a lévitákat, hogy a tizedet helyettük a papok kapták, mert a léviták nem akartak visszatérni Judeába. Ennek a büntetésnek lett az eredménye Johánán határozata.
568 Megsebzők: héb. nokfim – akik az áldozati állat két szeme között vágást tesznek, amely megvakítja az állatot és így könnyebb az állatott megkötözni.
569 A főpap nem engedte meg, hogy a műhelyekben dolgozzanak félünnepkor (héb. hol há-moed).
570 Hádás: jelentése új. Itt az idei termésre utal. Tilos az új gabona, mielőtt az omer áldozatát bemutatják peszah után.
571 Hámec: kelt tésztájú kenyér, ami tilos pészahkor. Ellentéte a mácá (macesz), a keletlen tésztából készült kenyér.
572 Káret: „halálos” ítélet, melyet a túlvilágon hajtanak végre, amikor a lélek “kivágatik” a népéből. Az öt gabonafajta valamelyikéből elég egy olíványi darab, ha az hámec.

573 Van, aki arra esküszik, hogy nem eszik gabonát, se cipót.
574 Ezek meghatározásához, ld. a Peá traktátust.
575 medumá: hulin és a papi adomány keveréke.
576 Meiszá: liszt, amelyet forró vízbe dobnak.
577 Hálitá: Liszt, melyre forró vizet öntenek.
578 Názirita lepénye: názir, aki a bortól való tartózkodásra esküszik, ez annak az áldozati kenyere.
579 Vele: a kaláccsal. Héb. eruv: szombat bejövetele előtt a környék határait kiterjesztik valamilyen étel elhelyezésével a határvonalon. Ez megszabja a szombati törvények szerint érvényes közterület és magánterület határát. Héb. zimun: közös étkezésre való felhívás. Pészahi kötelesség: macesz (héb. mácá) fogyasztása.
580 Megengedhető keverék: 100 véka hulin és egy véka hálá (vagy trumá) arányban nem jár büntetéssel.
581 Azzal, hogy keresztbe teszi a lábait.
582 Kábin (egyesszám káv) mértékegység, mely kevesebb, mint a leválasztandó kalácshoz szükséges mennyiség. Egy káv tészta még nem tekinthető elegendőnek a kalács leválasztására. Külön adagokban: külön edényben.
583 Az idegen öreg, aki nem volt pap, a kalács adományból evett, mely liszt állapotban lett leválasztva.
584 Különböző gabonafélék.
585 Eszik a tésztából, mielőtt leválasztották volna a hálát.
586 Mikor a vizet a liszthez adják és gyúrni kezdik a tésztát, rögtön az elején leemeli a hálát. Ötnegyed, ne maradjon: az edényben több mint ötnegyed káv sima liszt.
587 A tisztátalanság kétsége nem teszi tisztátalanná, és leválasztja a hálát.
588 Hekdes: a szentély kincstárának felajánlott termék, amely felajánlástól vissza lehet lépni, ún. pénzbeli megváltással.
589 Gizbár: kincstárnok, az általa megbízott asszony gyúrja a tésztát.
590 Már a hekdes kincstárához tartozott, mikor utólag megváltotta a gyümölcsöt a hekdes alól.
591 Mentes, még akkor is, ha izraelita gyúrta a tésztát.
592 A gyúrás a prozelita betérése előtt vagy után történt.
593 Idegennek nem kell fizetni, ha tévedésből eszik a hálából, vagy a papi adományból.
594 A fenti misnákban a tészta gyúrása a meghatározó állapot, R. Ákivá szerint pedig a tészta sülő héja a kemencében.
595 Pészahi kötelesség: mácá (macesz) sütése.
596 Az árpaliszt tevel, melyből nem választottak le semmiféle tizedet, és azt egy metukenet – „megadóztatott” tésztához keverik. A tiszta árpalisztből nem választanak le hálát.
597 Ha nincs a keverék helyett más olíva vagy szőlő, a keveréket tevelnek tekintik, és teljesen megadóztatják.
598 A búzaliszt és rizs keveréke esetében is lehet hálára való kötelesség, vagyis a keveréket nem tekintik tevelnek.
599 Min be-mino – gyakori talmudi kifejezés: hasonló fajták keveredése, pl. bizonyos gabonaféle másik gabonafélével. Ld. a köv. misnát.
600 Külön-külön egy-egy véka tésztát gyúrtak. 1 véka (káb) még nem elegendő ahhoz, hogy hálára kötelezzen.
601 Papi adománynak szánt liszt, melyet csak a pap és a családja fogyaszthat.

602 Egy másik helyen a misna azt mondja: nem adnak papi adományt a régi helyett az újból.
603 Rabbi Ákivá egy káv esetén hálát követel, és most az egybegyúrt két kávnál nem írja elő a hálát.
604 Valószínűleg a megadózatlan, ún. demáj tészta hálá adózásáról beszél.
605 A földrajzi határok a babilóniai izraeliták jelenlétét jelölik. Ámáná a Libanoni hegységet jelenti.
606 Herem, (t. sz. hárámim): a papok számára lefoglalt zsákmány (lásd Lev 27, 28).
607 Bechorot, t.sz. (bechor) tiszta állat elsőszülötte.
608 Pidjon ha-ben, elsőszülött megváltása: öt sekel.
609 A szamár nem tiszta, áldozható állat, helyette bárányt kell adni.
610 Amit el kell égetni (semen szrefá).
611 Bikurim: első zsengék.
612 Kársiné trumá (bükköny) – csak szükség esetén fogyasztják.
613 Tekoa, Bétár Jeruzsálemtől délre lévő városok. Az itt szereplő Betár nem azonos a júdeai Bétárral, hanem messze külföldön van.
614 Sávuot előtt nem lehet a szentélybe hozni az első zsengék kalászait.
615 Ha a gyümölcsfa kerítést képez, a fa külső oldalára nem vonatkozik az orlá szabálya.
616 Jósua honfoglalása idején.
617 A gyümölcsfa kerítést képez, a fa külső oldalára nem vonatkozik az orlá szabálya.
618 Ha a gyümölcs tápláléka javát a fából (vagy az eredeti hajtásból) veszi, az új hajtáson lévő gyümölcsnek nincs orlá kötelezettsége.
619 Kilé há-kerem (tiltott keverék a szőlőben – ld. Kilájim traktátus) pl. lyukasztott cserép zöldség a szőlőtő mellett (vagy alatt).
620 Revai: a negyedik év, melyben Jeruzsálembe kell vinni a gyümölcsöt és ott kell elfogyasztani.
621 Názir: aki fogadalmat tett, hogy nem iszik bort.
622 Az ötféle adomány közül a hálá és bikurim is adománynak számítanak.
623 Ki kell emelni a 101 szeá mennyiségű keverékből azt az 1 szeá trumát (papi adományt), amely belekerült a hulin termékbe, és a papnak kell adni.
624 Trumá: papi adomány.
625 Összeadódnak: pl. a trumá összeadódik a hulinnal, hogy „semlegesítse” vagyis ehetővé tegye az orlát, vagy fordítva. Kilé há-kerem, a szőlőligetben lévő tiltott keverék, ld. tiltott keverékek traktátusa.
626 Egy fajta: paprika, Három fajta: paprika, hagyma, ecet.
627 Az „egy név” a tiltásra vonatkozik, pl. itt lehet orlá.
628 Megkérdeztem: az előző misnáról.
629 Például cipő, melyet az olajjal való kenés megpuhít.
630 Használat közben a második kenés olaja inkább eltávozik a bőrből, mint az első, ezért célszerű az utolsó szerint ítélni.
631 Edény, mely hulin ételt tartalmaz.
632 Kodsé kodásim: áldozati hús, pigul: amit áldozásnál a pap megenni szándékozott, de elkésett vele, notár: maradék áldozati hús, melynek a fogyasztásra való ideje lejárt.
633 Dióhéj, vagy gránátalma héj.
634 Názir haja és szamár szőre, ld. Bertanura misna magyarázata.
635 Tiltán: mai szóhasználatban lóhere, de lehet görög széna.
636 A szentelt kifejezés itt azt jelenti, hogy a felsorolt termékek bármelyikét tilos bármivel

keverni.
637 bádán - somroni
638 Hogyan lesznek megszentelve? Ha nem történik velük az, ami a felsorolandó esetekben történik.
639 Mindkettő tilos külföldön. Az előbbi olyan törvény, melyet Mózes a Szináj hegyén szóban kapott Istentől az írott tórai törvényekkel együtt, a másik a Talmud Bölcsei szerint.
640 MTörv (26, 1-11):
641 Szikrikon: banditák, akik a gazda életére törnek, ha nem ad nekik a gyümölcséből. Gázlán: aki csalással elveszi a gyümölcsöt.
642 Tumtum: nincsenek rajta se maszkulin. se feminin jegyek. Androginosz: mindkét nemi jelleg látható rajta.
643 A gyümölcsfa kivágása előtt még gyümölcsöt hozott. Ezt viszi Jeruzsálembe.
644 Eladta az első zsengéket, mielőtt Jeruzsálembe vitte volna.
645 Másik: aki a földet megvette. Abból a fajtából: amelyből az előző tulajdonos vitt.
646 Nem kell helyette más bikurimot vinni.
647 Akár egyetlen fa esetén is.
648 Kárét jár: ha az idegen szándékosan eszik belőle. Karét: halála után kizáratik az izraeliták nemzetéből.
649 A nappal tisztátalan pap, miután mikvébe ment, csak este fogyaszthatja a bikurimot vagy a trumát.
650 A Jeruzsálemi Szentély.
651 Héb. viduj.
652 Héb. onen, aki temetetlen halottat gyászol.
653 A második tizedet és az első zsengéket, melyet otthon tárol, el kell égetni a negyedik és hetedik évben bekövetkező pészah előtti estén.
654 Bikurim és második tized hulinnal keverve, mint hulinnak számító keverék nem fogyasztható.
655 Magtárból (héb. goren) való fogyasztás tilos, mivel a magtárban még nem választották le a tizedet.
656 Ha ellopják, meg kell téríteni.
657 Mikor az első zsengéket Jeruzsálembe hozzák, azzal együtt elkísérik (díszítik) az áldozatot, a léviták énekelnek hozzá és a papok pedig együtt lendítik az áldozattal együtt (héb. tnufá).
658 Trumát máászer: a tized tizedrésze, ami a lévitához kerül, és tőle a paphoz.
659 Közel lévő: héb. mukáf.
660 Orlá: a fa gyümölcse az első három és négy évben. Ld. „érintetlen” c. traktátust. A netá revii azonos jelentésű, de a szőlőre vonatkozik.
661 Két lábon járók vére: ember vagy halott vére.
662 Koj: pontosan nem azonosítható állat, feltehetően szarvas fajta.
663 Továbbra is a koj-ról van szó.
664 A káret: halála után kizáratik az izraeliták nemzetéből.
665 Aki a koj gazdája, nem köteles a papnak adni belőle.
666 Állat esetén a kilájim két dolgot jelent: tilos párosodásra más állattal, és tilos munkára más állattal.
667 Nazir: aki fogadalmat tesz, hogy nem iszik bort és nem nyiratkozik. Ebben az esetben: kétség merül fel az állat azonosságát illetően, ezért a szigorúbb megítélés lép

érvénybe.
668 A „legyenek a bikurim gyümölcsei”-t kétszer mondja: egyszer, mikor a gyümölcsöt kiválasztotta, de az még a fán van, és amikor azt onnan letépte, leválasztotta.
669 héb. máámád: papokat és lévitákat delegáló terület, országrész. Huszonnégy papi és lévita őrizet működött a szentélyben, a huszonnégy máámád-nak megfelelően.
670 Idézet: Jeremiás 31, 5.
671 Agrippas feltehetően Judea utolsó királya a zsidó háború előtt.
672 Ázárá: a Templomot körülvevő külső csarnok – udvar.
673 Zsolt 30, a fordítás a fordító változatatásával
674 Valaki előolvassa a szöveget és mindenki utána mondja, hogy ne szégyenkezzenek azok, akik nem tudnak olvasni.
675 Androginosz: akinél kifejlődtek a női és a férfi genitáliák egyaránt.
676 A szülési tisztátalanság, más időt igényel fiúgyermek esetén.
677 Héb. jibum: levirátus: ha az androginosz fiútestvére meghal fiúgyermek nélkül, nem kell a levirátust felajánlani.
678 Száműzik a menedékvárosba, héb. ir miklát.
679 Ha fehér vagy piros folyást lát, tisztátalan lesz, de az általa megérintett trumát nem égetik el.
680 Kivitelek-bevitelek: (héb. jeciot) egyik tulajdoni területről a másikba (mi-resut le-resut), pl. azok a módok, melyek szerint tilos dolgokat ki- és bevinni a házba szombaton.
681 A Tóra kétféle kiviteléhez a misna hozzátett még kettőt-kettőt, amely összesen négy.
682 Minha: a hétköznapi három imádság (sáhárit, minha, aravit) közül a középső.
683 Smá „halld Izrael!” imádsága; a tefilá a tizennyolc áldás imája a zsoltárokkal.
684 Folyós: a genitáliákból.
685 Héb. háláchá, t.sz. háláchot, rabbinikus törvény, szabály.
686 Közeli hely: a szombat kijelölt határterületén belül.
687 Lement a nap: a péntek esti naplementére gondol.
688 Olajprés: szőlőprés. Mielőtt a nap lemegy, péntek este.
689 A következő példák a lámpásban lévő olaj anyagára vonatkoznak.
690 A tisztátalanság legsúlyosabb formája: tumáát há-met, a halott tisztátalansága, mely a halottal való érintkezéskor jön létre. Ezzel kapcsolatos a misnában említett tumáát ohálim, a sátor tisztátalansága.
691 Kalács, héb. hálá, melyből sütés közben le kell választani, ez valaha a papokat illette.
692 Eruv: A szombat bejövetele előtt a közvetlen szomszédság területeit egybe kell vonni, úgy, hogy ételt helyeznek el pl. az utcasarkon, vagy két ház közti átjáróban.
693 Bizonyos tized: héb. vádáj, olyan termés, amelyből biztosan nem vontak le tizedet.
694 Bemártani az edényt (héb. matbil) rituális tisztaság szempontjából.
695 Feltehetően kétszintes kemencéről van szó.
696 Tibériásban a melegvízű források vizét csatornában vezették.
697 Betakar: a szombatra készített étel melegen tartásáról van szó. Héb. tomnim: betakar, szigetel stb.
698 Szombaton az elmozdítás (hordozás, szállítás) is tiltott.
699 Itt a teve lábainak kétféle megkötéséről szól a misna: héb. ákud és rágul.
700 Héb. hánunot, olyan anyag (fa?), amely az állat orrában tüsszentést okoz, ezzel a legyeket elhessegeti magáról.
701 Elriaszt állatokat (pl. menyét), nehogy a tejét szívják.

702 Merülés (nem szombaton): a rituális fürdőben (héb. mikve).
703 Héb. resut há-rábim: közterület. pl. utca, tér. A fejezet számos misnája a közterületre való kimenetelről szól.
704 Tefilin: imaszíj (karon és fejen).
705 Lépést korlátozó: a magyarázatok szerint régi jeruzsálemi szokás volt betegek számára, hogy a lépésük méretét korlátozzák lánccal, kötéssel.
706 Rossz szájíz ellen.
707 Szela: itt érem, melyen gyógyító hatású ábra szerepel.
708 Álarc: pl. gyerekek ijesztgetésére.
709 Madzag: (héb. ksárim). Az egyik magyarázat szerint az „apás" kisfiúk lábát az apjuk magához köti a cipőmadzaggal. Más magyarázat szerint csomókat jelent, melyeknek a néphiedelem mágikus védőfunkciót tulajdonított.
710 Megfeszített: a talmudi időkben a római kivégzési mód volt szokásban: a keresztre szegezés. Itt még célzás sincs a krisztusi történetre.
711 A sábát 39 fő tiltott munkatípusa: héberül ávot meláchá.
712 Az utóbbi számára, aki elraktározta, a dolog értéket képvisel.
713 Korty: héb.: gmiá – amennyit egyszerre le tud nyelni.
714 Log: bibliai folyadék mérték, 1 log = hat béicá (tojás).
715 Tefilin: imaszíj (fejre vagy karra kötik).
716 Ragasztó: madárlép, melyet a fa kérgéből főznek.
717 A tripód hiányzó lába helyett.
718 Lehet, hogy a misna szőrtelenítésre gondol.
719 Föld: itt vörös agyag. A föld héb. ádámá, mely vöröset is jelent.
720 Feltételezhető, hogy a nád itt, mint eszköz (pl. kanál) szerepel.
721 Ávodá zárá: bálványimádás – itt egyszerűen bálvány, szobor.
722 Nidá– menstruáló asszony, aki még akkor is tisztátalanságot okoz, ha kiviszik a széken szombaton, anélkül, hogy megérintenék.
723 A tenger soha nem tisztátalan, így a tengeren haladó hajó sem lehet az.
724 Az idézetből következtetni lehet, hogy a négyzet alapú ágyásban. öt mag ültethető.
725 Harmadik napon a coitus után.
726 A bakot a nép bűnei miatt feláldozzák Ázázel szikláján.
727 Tojásrántotta, héb. béicá kálá: könnyű tojásétel, ami a leggyorsabban elkészül.
728 Ha különböző fűszereket visz hozzá, összeadódnak, a minimum kivihető mennyiséghez.
729 Mindkét növény, a kék, és a piros, melyből kivonják a festéket.
730 A száj leheletének javítására.
731 Itrán (héb.) illóolaj, fejfájás ellen.
732 Könyvek: valójában tekercsek, és a tokjuk.
733 Kehát család módszere: a vállon hordozás.
734 A levélhordó meg kell igazítsa a táskát: ha maga előtt vitte be, ugyanúgy viszi ki, maga előtt.
735 Közterület, pl. házon kívül, az utcán: héb. resut há-rábim.
736 A svut elve – a szombat szentsége.
737 Nyitott cserép, mely a földből is vesz táplálékot.
738 Saját, privát terület meghatározása: legalább négyszer négy tenyérnyi terület és legalább tíz tenyérnyi magas.
739 Az utca ugyanazon oldalán.

740 Ha átadja, vétkes – hogy ne legyen hasonló a szentély munkálataiban.
741 Akik a sivatagi szentélyt felállították, ld. héb. ohel moed.
742 A póznák (héb. krásim): az ohel moed kellékei.
743 Gurít: a héberben a zorek kifejezés szerepel.
744 A tenger nem közterület, se nem magánterület, hanem ún. kármelit.
745 A szabály arra vonatkozik, aki valamilyen tárgyat elmozdít szombaton, és amint azt felemeli, eszébe jut, hogy szombat van.
746 A szerszámokat élesíti, a tiltott szombati munkához.
747 Miskán: a sivatagi tabernákulum – héb. ohel moed.
748 Amit a tintára hintenek.
749 Sáhárit: reggeli imádság.
750 Vagy szövőszékbe.
751 Héb. karos, pálmalevél szálaiból szőtt fonat.
752 Elszakít: pl. ruhát.
753 Melo há-szit : a hüvelyk és a mutatóujj közti távolság.
754 A Misna a migdál szót használja: jelentése torony.
755 Vivárium, itt: egyfajta élő sarok az udvarban, vagy a házon kívül.
756 Lev 10:29, kisebb állatok (pl. gyík, gekko) melyek tetemének érintése tisztátalanságot okoz.
757 Héb. remasim ve -sekacim – a Tórában szereplő nevük.
758 Pl. uborkalé, amelyben só és olaj is van.
759 Ezovion: izsóp.
760 Joezer: árvalányhaj.
761 Abuvroe: ellenszer szennyezett víz esetén.
762 Gyökérkivonat: a misna olyan italra utal, melyet sárgaság ellen használnak, de a mellékhatása sterilitás.
763 Az említett lábbelik és tömlők bőrből készültek, a fazék esetében ruháról van szó.
764 Az oltáron elégetett állat belső részeiről (héb. helev) van szó.
765 Ketuvim jelentése: írások. A Tánách (Héber Biblia) három részből áll: Tóra, Neviim (Próféták) és Ketuvim (Írások).
766 Bet há-midrás: tanház. A tanházak bezárni kényszerültek a római időkben.
767 Közös udvar: ún. eruv (szombatra bejárható közös terület).
768 Ugyanoda: a közös, eruv-val ellátott udvarba.
769 Minél több ruhát vesz magára, hogy megmentse a tűztől.
770 Vízzel tüzet oltani szombaton tilos.
771 Az, aki letakarta szombaton a skorpiót.
772 Amit a fonók használnak. Pl. eper vagy málna evéshez – kissé nehéz elképzelni.
773 Nád: amit az olajbogyó hordójában tart.
774 A nád végén lévő kidudorodással vizsgálják az olíva érettségét a préselésre.
775 Pl. útban van, ezért el kell mozdítani őket.
776 Tökhéj kőnehezékkel, víz merítésére.
777 A szőlőág a korsó részévé válik, és ezáltal együtt használhatók szombaton.
778 Szombaton helyet csinál a vendégeknek, akik tanulni jöttek. A bet há-midrás a római időkben nem nyithatott ki, titokban tanultak.
779 Luf (héb) ehetetlen babfajta.
780 Brit milá, vagy egyszerűen milá, circumcisio, a nyolcadik napon. A következő misna tárgyalja.

781 A körülmetéléshez való szerszámot, kést, stb.
782 Veszély: amikor a körülmetélést a rómaiak megtiltották.
783 Kamun: keleti fűszer, ez esetben gyógyszer.
784 Bor és olaj keverék: fertőtlenítésre.
785 A péniszre kötszer gyanánt rongyot teker.
786 Lehet, hogy még az előző napon.
787 Újbor leszűrése esetén.
788 Ünnepnapon a szűrő a helyén maradhat, ha hétköznap kötötték az edény fölé.
789 Félünnep: pl. a sátoros ünnep hetének közbenső napjain.
790 Hiltit, latex szerű növény, mely csípős fűszerként szolgál.
791 Az ürülék eltávolítása miatt.
792 Két lapból áll, melyek közé simítás kedvéért beszorítják a ruhát.
793 Tilos követ szombaton felemelni, héb. mukce.
794 Vihet: ez esetben mozgatásról, helyváltoztatásról (héb. tiltul) van szó, természetesen szombaton.
795 Papi adományról van szó (trumá), melyből csak a pap ehet. A hulin közönséges termék, melyben nincs szentség.
796 Nem lesz tumáá, (tisztátalan), mivel nem fából van, nem ruhaanyag, nem zsákvászon és nem fém.
797 Kolisz: halfajta.
798 Vétekáldozatot hoz, aki viaszt kent a hordó oldalára.
799 A tíz ember közül mindig lesz egy, aki emlékezteti a többit, hogy nem szabad a törölközőt kicsavarni.
800 Iszapos, életveszélyes tó.
801 Apiktavizin: hánytató.
802 Héb. halveni: „adj kölcsön” – ezt nem mondják szombaton.
803 A szombat miatt nem fizethet készpénzben.
804 Héb. kodasim, áldozati hús, amit a papok között osztanak el.
805 A szombat-területe: héb. thum sábát: 2000 könyök távolság, amely szombaton bejárható.
806 Bevárhatom: kint, a város peremén, vagyis a szombat-terület szélén.
807 A halott állának és a gerendának felkötése a szöveg hasonlatossága miatt szerepel egy misnában.
808 Még lehet a haldoklóban némi élet, és azt nem szabad megzavarni.
809 Utazás közben beáll a szombat (péntek este).
810 A legközelebbi település háza.
811 A hajtások többfelé ágaznak, és munka szükséges ahhoz, hogy az állat számára ehető legyen.
812 Galambfajta.
813 Ruhadarab, rongy, stb. (héb. mátlit) „megmérik”: a tumáá és táhárá szempontjából lényeges, mert egy bizonyos méret felett tisztátalanságot okoz.
814 Mikve megmérése: hogy van-e könyöknyi víz a 3 könyök minimum felett.
815 Folyosó engedélyezése: tárgyak, pl. étel kivitelére és behozatalára szombaton.
816 Ajtófélfa: a misna a héb. lehi szót használja, ami pofát és állkapcsot jelent.
817 Rabbi Ákiva szerint: a folyosó szélességében és az ajtó kellékeiben egyaránt különböztek.
818 A tenyér (tefah) hosszúságmérték, akárcsak a könyök (ámá). Erre az alapra építhető

a házfal.
819 Golel: sír fedél, szakofág fedél.
820 Válási okirat, amit az asszony kap, héberül get. A misna nem fejti ki, mire írják: valószínű, hogy „élő” dologra. Rabbi há-Glili véleménye a Tórában szereplő szefer kritut-hoz (válási tekercs) kapcsolódik, amely nem lehet élő dolog.
821 A tábor kerületén belül, szombaton, mintha zárt terület lenne.
822 Vagy függőleges, vagy vízszintes szár, de csak az egyik.
823 Kenyér evése előtt.
824 Ahol a misna kutat említ, mindig ciszternára (vízgyűjtőre) gondolunk.
825 Kettős oszlop: héb. djomdin. A kút magánterületnek számít, ahonnan vizet merít az állatoknak szombaton, és a kúthoz át kell menni a „nyilvános” területen.
826 Héb. bet szeátájim – akkora földterület, amelybe szeátájim (két szeá) mennyiségű mag ültethető.
827 Héb. karpef: elkerített udvar.
828 Héb. bet kor, a szeátájimhoz hasonlóan, mértékegység, kor mennyiségű vetőmag többszöröséről van szó, amely a kérdéses területre vethető.
829 A távol eső udvarban vagy kertben.
830 Olyan nagyságú kert, melyben bét kor mennyiségű vetőmag vethető.
831 A kiterjesztés kijelölése: pénteken délután kitesznek valamennyi élelmet.
832 Héb. Ákrávnim: keserűfű.
833 Kiterjesztés (héb. eruv): bármilyen étel és ital elhelyezése egy bizonyos helyen, situf: megosztás, hasonlóan az eruv-hoz összeköttetést képez utak és átjárók között.
834 Minden: étel és ital. Maaszer seni – második tized, melyet Jeruzsálembe visznek (akár pénzre váltva) és ott elfogyasztják.
835 Názir: aki eskü alatt távol tartja magát a halott tisztátalanságától, és nem ihat bort. Trumá: papi adomány.
836 Bet ha-prasz földje: olyan föld, ahol korábban sírhely volt, melyet felszántottak (ezáltal a papnak tilos).
837 Kitehető az eruv a temetőbe, a pap kimegy onnan és megeszi.
838 A száráról letépte: az eruv ez esetben a földön termő növény.
839 Héb. migdál: szekrénynek is értelmezhető.
840 Szamár és teve: a szamár és a tevehajcsár nem boldogul egyszerre a két állattal, mert ha a szamáron ül, nem vezetheti a tevét, az eruv nem érvényes.
841 Két eruvot helyez el a háza körül: egyet nyugaton, egyet keleten.
842 A következőkben elhangzó formulák, ill. szövegek felett vita van, még a misnán belül is.
843 Az eruv mindig étel vagy ital.
844 A misnában többször előforduló kelet és nyugat nem égtájakra vonatkozik, hanem irányra és annak ellentétére, vagyis két ellentétes irányra. A formulában előforduló ismétlés azt jelenti, hogy a szombati tartományt kiterjeszti oda és vissza.
845 Prandiszim: helység neve. A hajón Bölcsek utaztak mikor beállt a szombat.
846 A hajón való mozgásról van szó. A Bölcsek a hajót karámnak tekintették.
847 Kiment: például életmentés céljából.
848 Indult: például fegyveres akcióra. A fegyverét visszaviheti a házába.
849 Álljon egy kör közepére, melynek átmérője négy könyök.
850 Kiterjesztést csinál: kijelöli a szombat helyét (ha nincs otthon). A lábával: ahol áll, ott megjelöli a helyet, ahol a szombat kezdődik.

851 Korábban szerepelt ez a hasonlat: egyszerre senki se lehet szamár és tevehajcsár.
852 Karpef: hosszúság mérték, kb. 70 könyök.
853 Ha jár a városnak a karpef kiegészítés.
854 Egynek: a szombat-határ szempontjából.
855 Szalag: lenből készült kötél.
856 Egy valaki birtokolja a város területét.
857 Keleten járt: és haza igyekszik a szombat kezdete előtt.
858 Azt mondta: még az elmenetele előtt.
859 Kis város: melynek területe a nagyváros szombat-határán belül esik.
860 Cádoki (szadduceus), aki a szóbeli Tórát nem ismeri el.
861 A cádoki is izraelitának számít, természetesen. Ez esetben a misna a resut – a szombati közlekedési jog elvitatásával foglalkozik.
862 Jogukat: itt héb. resut, a szombat területén való szabad közlekedéshez.
863 Két lakó: a többiek, akik együtt gondoskodtak az eruvról, lemondanak a jogukról a kettő javára.
864 Sámáj iskolája szerint a terem öt részre van osztva és mindegyik külön lakásnak számít. Hilel iskolája szerint a válaszfalak nem érnek a mennyezetig, ezért nem tekinthetők külön lakásoknak.
865 Az átjáró, kapu, folyosó, héb. mávoj, (általában közútra nyíló) utca, köz, melyben lehetnek lakóházak.
866 A külső udvar az utcára nyílik.
867 Az eruv olyan rituális tér képzése, mely szabad magánterületet jelöl meg a lakók számára szombaton. Az így megjelölt területre szabadon hordható pl. étel, ruházat, tárgyak, targonca, stb. Háromféle eruv létezik: az udvaroké (héb. eruv hacerot), a szombat tartományáé (eruv thumim) és az ételeké, ünnep előtt (nem szombatra) – (eruv tavsilin).
868 A fallal és ablakkal elválasztott két ház lakójának.
869 A rés a falban annyira nagy, hogy a két udvar közösnek tekinthető. Tíz könyökig kapunak tekinthető.
870 A deszka-palló, túl keskeny.
871 Situf: megosztás, mások (a többi lakó) bevonása a kiterjesztés aktusába.
872 Iszer: kis pénzérme értékének megfelelő liszt.
873 Az eruv thumin, szombat terület eruvja csak a dvár micvá, vagyis micva (parancsolat) ügyeiben járóknak teszi a szombati kijárást lehetővé.
874 Szombati adag: mivel szombaton három étkezés van, az adagok kisebbek, mint a hétköznapi adag.
875 Ezek az adatok, talmudi mértékegységek a cipó méretét hívatottak megadni.
876 Az itt megadott mérték megértéséhez a kommentárok tanulmányozása szükséges. Rabbi Simon könnyít a feltételen.
877 Veranda, a második emelet, ahova az udvarból vezet lépcső.
878 A veranda lakóihoz csatlakoznak.
879 Közel lévők: ha a ciszterna és a szikla a lakott veranda közelében van.
880 És nem vett részt az udvar eruvjában, (mert „sajátja” van).
881 Rabbi Jehuda szerint egy távol lévő lakó nem okoz problémát, mert izraelita szombaton nem térhet vissza, és az idegen meg úgysem tartja a szombatot.
882 Pedig megtehetné, mert a szombat-határ kiterjedése ugyanabban a városban ezt lehetővé tenné.

883 Mindkét udvarnak van saját eruv-ja.
884 Az elválasztó deszka zömmel a medence vizében legyen, vagy abból kimagaslik kilenc tenyérnyivel.
885 Vízvezető: héb. ámát májim: nyitott vízvezető csatorna.
886 Kis terület, és nem szívja be a vizet.
887 A szennyvíz kiöntéséről van szó szombaton.
888 Tíz tenyér magasság különbség
889 Héb. kárpef, két szeá térfogatú rakodóhely.
890 Az edényeket szabadon mozgathatják tetőről tetőre vagy az udvaron belül, vagy egyikről a másikba, stb.
891 A tiltás a tárgyak felvitelére vonatkozik szombaton. Mindkét tető korláttal van körülvéve.
892 Hiányos kerítés miatt.
893 Karmelit: nem közterület, de privát terület sem.
894 Egy pár tefilin: tefilin (imaszíj) ros és tefilin jád (fejre és karra való).
895 Megvárja, míg a szombat véget ér.
896 Fia: akit a felesége szült neki a mezőn, szombaton.
897 Századszor: amíg a városba érnek.
898 Könyv: tekercs formában.
899 A szőlőprés felé hajolva iszik– kóstolásnak számít.
900 Hangszer húrját.
901 A Szentély udvarában lévő ciszternák.
902 Héb. hámec szó szerint kovász, ill. minden olyan étel, mely kovászt tartalmaz (sör, tészta, stb. is). A hámec tiltott a peszahi hét nap idejére minden olyan étellel együtt, amely azzal érintkezésbe került.
903 Égetés: a kovászos (hámec) égetése.
904 Amit talált: tizennegyedike előestéjén (még megeheti tizennegyedike reggel).
905 Hulin: közönséges étel, termés. Profán, a kodasim ellentéte.
906 Másodlagos tisztátalanság: héb. vlád há-tumáá: a halott érintése a legsúlyosabb tisztátalansági fokozat, ez az elsődleges tisztátalanság: áv há-tumáá.
907 Tevul jom: az áv há-tumáá által érintett személy megmártózott a mikvében, de a nap még nem ért véget. Áv há-tumáá a legsúlyosabb mértékű tisztátlanság, amely halott érintésével létesül.
908 Pészahkor a hámecnek nincs ára. Tüzelőfa: a hámec elégetéséhez.
909 A kötelesség: héb. mácá, pászka, (népi nyelven: macesz) vagyis kovásztalan kenyér készítése. Ezen gabonafélékből készíthető.
910 Pészahi kötelesség: a keserűfű (héb. máror) fogyasztása. A sült bárány húsát zöldségekkel és ill. keserűfűvel együtt eszik.
911 Összeadódik: különbözők, hogy együtt egy olajbogyónyi mennyiség legyen.
912 Hároszet: alma és dió vegyüléke, hagyományos pészahi étel, ismert a széder esti lakomáról.
913 Mivel hámecnek számítanak.
914 Káret: a túlvilágból való kitiltás. Életben nem hajtják végre.
915 Néma tészta: keletlen tészta.
916 A papoknak felajánlott kalács (tészta), héb. hálá. Tisztátalanná válhat, ha tisztátalan dologgal érintkezik, pl. sereccel.
917 Se korbács, se káret nem jár neki.

918 Tücsök csápja, mint mérték: a rajta lévő repedések nagysága.
919 A trumából (papi adomány) kevesen ehetnek, így félő, hogy a trumából még szombaton is maradhat.
920 Cofim: Hár há-Cofim: a mai Scopus hegy, amelyen túl már nem látja Jeruzsálemet.
921 Hetedik év, szombatév, héb. snát smitá termését általában a vadon élő állatokkal etetik meg. A smitá év termését el kell távolítani az otthonból – a hamechez hasonlóan.
922 Mindegyik helyen meggyőződnek, hogy a sviit (terméséből) maradt-e vagy sem, s ha maradt, megsemmisítik.
923 Áv hó 9: a jeruzsálemi szentély pusztulásának böjt- és gyásznapja.
924 Éjszaka: Niszán hó 14-én.
925 Omer. kalász áldozat pészah után.
926 Hekdes: itt: a szentély számára felajánlott gyümölcs.
927 A bronz kígyóbálvány, Mózes idejéből.
928 Meghosszabbította: A holdév 11 nappal rövidebb a napévnél, ezért bizonyos években Ádár hónaphoz hozzá szoktak adni egy kiegészítő Ádár hónapot. Niszán esetében ez nem szokás.
929 Héb. korbán támid: állandó (napi) áldozat.
930 Nem az áldozat nevében : héb. lo lismo, ez esetben az áldozó pap nem a „pészah" áldozatra irányította szándékát, hanem egy másik áldozatra, (a misna példája szerint) „slámim" áldozatra irányította szándékát. Az is lehet, hogy a lismo (nevében) a lo lismo, (nem a nevében) szándékai egyszerre „irányulnak" (a pap fejében, vagy a kimondott szavai szerint).
931 Az áldozó pap gondolata (szándéka) érvényesítheti vagy érvénytelenítheti az áldozat szándékát, ill. annak megvalósulását.
932 Az állatot idő előtt vágták le.
933 Hol ha-moed: félünnep, a pészahi közbenső ünnepnapok.
934 Nem ezek a csoportok valódi nevei, hanem a bibliai szöveg értelmezéséből tanuljuk, hogy három (egyenlő) csoport van.
935 A Misna a 116. zsoltárt említi, amelyik a Halleluja szóval végződik.
936 Héb.svut: A sábát szóból képzett főnév, egyben rabbinikus tiltás, a szombat szentsége érdekében.
937 Rabbi Jehosua szerint szombatra eső ünnepen a szombathatár megsértésének tiltása és a vágás engedélyezése egyidejűleg fennáll.
938 Nem kötelező érvényű tevékenység, ami a személy jogában áll, héb. resut
939 Tisztító víz: a halott tisztátalanságát eltüntető beavatkozás. A tisztitó víz a vörös tehén hamvával készül.
940 Vagyis a vágással megszegik a szombati munka tilalmának törvényét, de a Tóra miatt így jogos.
941 Együtt: a kérdés arra utal, hogy mikor áldozható fel a hágigá nevü áldozat a pészahi báránnyal?
942 Ezek száma négy: 2 támid és 2 muszáf.
943 Az állat valamelyik belső szervében találtak tisztátalanságot.
944 Mielőtt az állatot vágták, mindent rendben találtak.
945 Gránátalma fa. Nyársnak jó, mert kevés nedvességet tartalmaz.
946 Rabbi Ákivá szerint a nyársból kipárolgó vízgőz főzi a húst, és ez a legkisebb mértékben is tilos.
947 Nyárson: a legmegfelelőbb sütés nyílt tűzön történik.

948 Tilos a pészah zsíradékát liszttel összegyűjteni.
949 Trumá olaja: a papok számára félretett olaj, melyet csak papok fogyaszthatnak.
950 A peszahi áldozatot csoportosan fogyasztják el, családok, ismerősök, sőt idegenek.
951 A két cipó áldozatát sávuotkor (sátoros ünnepen) mutatják be. Omer: A peszah áldozatot követő első napon, új árpakenyérből készült áldozat, mely ehető.
952 Lehem hápánim: Az „arcos kenyér". Kétszer hat kenyér, mely állandóan a szentélyben van kitéve.
953 Sálmé cibur: közös békeáldozat.
954 Az új hónap (új hold) kezdetén (héb. ros hodes) bakkecskét áldoznak.
955 Tisztátalan: halott érintésétől.
956 Másodikat: a második pészahot.
957 A főpap, (héb. kohen gadol) a héb. cic nevű arany fejpántot viseli.
958 Mélység: ahol a föld alatt halott teteme található.
959 Notár: az áldozatból hagyott hús, melyet nem fogyasztottak el időben.
960 Kilóg az áldozati állatból: pl. a szentély falán vagy ajtaján. Ez elképzelhető a pészahi nagy forgatag esetén: ilyenkor zarándokok százezrei jöttek Jeruzsálembe, és részük hozták magukkal a bárányokat.
961 Kívül – belül: az áldozati állat elhelyezése a Szentély falaihoz viszonyítva.
962 Héb. sámás, templomszolga: sámesz, aki kiszolgálja a zarándokcsoportokat .
963 Elfelejtette: a rabszolga elfelejtette, milyen állatot kért a gazda.
964 Másodszor: A második pészahkor.
965 Mihelyt felért Jeruzsálem városába.
966 Az áldozati hús elfogyasztásában.
967 Akinek folyása van a genitáliákból.
968 Asszony: akinek ún. atipikus vérzése van, meg kell bizonyosodjon, hogy már a második napon vége van.
969 Második napon, miután a vérzés befejeződik niszán hó 14-én.
970 A menstruációtól eltérő vérzés.
971 Onen: akinek meghalt a közeli hozzátartozója, akit még nem temettek el.
972 Romhalmaz: épület omladéka alatt fekvő áldozatokról szól a misna, akiket még nem hoztak elő.
973 Csontokat összegyűjti: az első szentély korából való temetés végleges fázisa.
974 Sírtól: a tetem okozta tisztátalanságtól.
975 Két peszah van: A peszah seni (második) egy hónapra következik az első után (ijár hó 14) azok számára, akik nem ünnepelhették az elsőt a fenti okok miatt.
976 Modiin Jeruzsélemtől nyugatra van, kb. 30 kilométerre.
977 A „messzi" (héb. rehoká-h) szó végén lévő hé felett pont van.
978 Pészah Micrájim – az egyiptomi pészah, a kivonulás előestéjén. Peszah dorot: az elkövetkező nemzedékek pészahja.
979 A hámec tiltása 1 hétig van érvényben.
980 „Tmurát pészah" ebben az esetben állatcserére vonatkozik: az áldozati állat, melyet a pészah ünnepét követő áldozatnak szántak, úgymond felszentelődik.
981 Amely feltehetően elveszett, vagy idejében lecserélték.
982 Adomány: a pénzt égő áldozatnak (héb. olá) lesz felajánlva.
983 Találomra: hogy ne tűnjön különálló egyénnek.
984 Kitöltötték: a ház urának.
985 Micvá = Tórai parancsolat.

986 A pészahi hágádá szövegének elsőszámú forrása a misna.
987 MTörv 26.5.
988 Pészah, pászka (macesz) és keserűfű (pl. torma).
989 Ezek a szavak is részei a pészahi hágádá szövegének.
990 Megváltás: a geulá c. áldás. Hágádá: a széder este szövegkönyve, melynek fő forrása a misna.
991 Pigul : rossz szándékkal hozott áldozat, notár: egy bizonyos idő eltelte után már nem fogyasztható.
992 Hágigá: Pészahkor a pészahi bárány nem az egyetlen áldozat. Az ünnep során áldoznak másikat is: ez a korbán hágigá.
993 Skálim: a sékel többesszáma, tiltott keverék: héb. kilájim, pl. gyapjú és gyapotszál keveréke.
994 Megilá szó szerint: tekercs. Itt Eszter könyvéről esik szó.
995 Földet gazdátlannak tekintették, mert a tulajdonosok nem távolították el a kilájim termését.
996 Pénzváltók asztalai.
997 Váltani: tulajdon és személyi tárgyakért pénzt fizettek, hogy akinek nem volt meg a fél sékelje, fizetni tudjon.
998 Hogyan vétkezne, mikor a köz pénzéből vásárolt áldozatot teljes mértékben elfüstöli.
999 Záv, Zává: (genitális) folyásban szenvedők.
1000 Tőlük: a szamaritánusok neve héberül somroniak. Szamária héberül: Somron. A szamaritánusok népiesebb megnevezése: kuti-k.
1001 Felár: a fél sekel nagy kereslete miatt, annak értéke még a sekelnél is nagyobb, ezért, ha valaki két ember számára egész sekellel fizet, felárat kell adjon.
1002 Kalbon: a felár.
1003 Szela: egész sékel érme.
1004 Állat utáni tized: héb. máászer behemá.
1005 Máá: 1/12 sekel.
1006 Dárkonot: perzsa eredetű, nagy címletű érmék.
1007 Még mielőtt a pénz a szentélybe érne, az már a szentély tulajdonát képezi.
1008 Sófár: itt a misna egyszerűen sófárnak nevezi a kürt alakú perselyeket.
1009 A korábbi elveszett sékelt és a helyette kapott sékelt
1010 Hekdes, a szentély pénzalapja.
1011 Seviit: a hetedik évre félretett élelem.
1012 Többlet, ráadás: amennyivel több mint fél sékel.
1013 Hátát, ásám: vétek- és bűnáldozat.
1014 Olá: égő áldozat, minhá: ételáldozat, slámim: békeáldozat.
1015 A názir, aki fogadalmat tesz, hogy tartózkodik a bortól, a hajvágástól és a halott érintésétől.
1016 A szentély kincstára, ahova a sékel adományt hozzák, és gyűjtik egész évben. Három persellyel kivesznek a kincstárból és ebből fedezik az áldozatok kiadásait.
1017 Ben Ázáj pontosan meghatározza a három időszakaszt.
1018 Gamlát ír gamma helyett, mely a gimelre utalt.

1019 Az adományozott sékelt a vételező perselybe dobták, hogy biztosak legyenek benne, hogy ebből a pénzből a közösség áldozati állatát vásárolják majd.
1020 Omer: peszáh második napjára való gabona áldozat.
1021 Lehem há-pánim: hetente megújuló 12 cipó, a szentély arany asztalán.
1022 A hetedik évben nem vetnek, és az előző év vetéséből kihajtott gabonából készül a két kenyér és az omer. Erre a gabonára vigyázni kell.
1023 A hetedik év termése senkinek nem képezheti a tulajdonát.
1024 A héb. szeir: a jom kipurkor bűnbaknak felhasznált kecske. Piros szalag: a kecske szarvára kötött szalag, melynek kifehéredése jelzi a bűnbocsánatot. Elküldött: a két kecske közül csak egy lesz elküldve, a másikat feláldozzák.
1025 Rámpa: lejtős feljáró azt oltárhoz.
1026 Kájic há-mizbeah: szó szerint: az oltár nyara, másképpen „az oltár desszertje”.
1027 Héb. kéc há-mizbéáh: az oltár szünetelése – ekkor illendő volt égő áldozattal kitölteni az időt.
1028 Sorsolás: kisorsolják, melyik munkát (áldozatot) melyik pap végzi.
1029 Kenim: a misna a madárfészek szót használja.
1030 Kútat ill. vízgyűjtő medencéket ásott.
1031 libáció (lat.) italáldozat
1032 Bedek ha-bájit: a szentély fenntartása.
1033 A perselyt a misna sófárnak (szarukürt) nevezi a hasonlatosság miatt.
1034 Dal kapuja: ahol a hangszereket vitték be.
1035 A nagy kapun belül volt két kisebb kapu.
1036 Kerubok: a frigyládát borító kerubokkal díszített fedél – héb. kaporet.
1037 Az oltárhoz méretezve.
1038 Örökkévaló háza a szentély oltárát jelenti, ahol el kell égetni a bűn vagy vétekáldozat húsát. A visszamaradó bőr minden esetben a papoké.
1039 A két írás között a misna-magyarázók nem találnak ellentmondást.
1040 A sékel feliratú persely alatt a mindenki számára kötelező fél sékel gyűjtését értjük. A másik persely az a héb. nedává, mely az önkéntes adomány gyűjtésére való.
1041 A hús állapota megváltozik: áldozatra alkalmatlan.
1042 Elszöktek: hogy ne kelljen italáldozatra költeni, mert szegények voltak.
1043 Bet din: a nagy rabbinikus bíróság, a „nagy” hiányzik a szövegből.
1044 Ha nem küld italáldozatra való pénzt, kifizetik neki a közösségéből.
1045 Egészét: egyébként szokás volt a lisztet két adagra osztani.
1046 Tiszta: rituális szempontból.
1047 Két út volt a rituális fürdő (mikvá) felé: egy, amelyet a tisztátalanok használtak (lefelé vezető) és egy, amelyet a tiszták. Ez utóbbi volt a felső út.
1048 Csontgyűjtő: héb. mericá (mai jelentése talicska). Csontszerszám: temetőben lévő csontok gyűjtésére és feldarabolására szolgált.
1049 Bárdot nem lehet pészahi áldozatra használni, mert az eltöri a csontokat, és ez tilos. (Ld. János evangéliuma.)
1050 A bárdot. Azonnal használja: ünnepnapon nem mártanak a tisztító

vízbe.
1051 Parochet itt: a függöny, mely a szentek szentjét eltakarja. Vlád hátumáá: másodfokú tisztátalanság.
1052 Tefáh: tenyérnyi.
1053 Égő-, bűn- és vétekáldozat.
1054 Kívül: a szentély falain kívül.
1055 Támid: a nap-napi égő áldozat.
1056 Rámpa (héb. keves) az oltárhoz vezető lejtős feljáró.
1057 Ha nem áll a szentély: ld. Kiv 23, 19.
1058 Palhedrin: a szentélyben lévő hivatal.
1059 Vért hint (az oltárra), hogy hozzászokjon az áldozati állat véréhez.
1060 Héb. Jom Kipur: Engesztelő nap.
1061 Avtinasz háza (családja) volt a füstölő áldozatokért felelős.
1062 Jom Kipur előtt a főpap eltávolította a hamut.
1063 A papok közül.
1064 Verseny: a feladat teljesítéséért, mármint a hamu eltakarításáért.
1065 A papok kiszámolását, ld.: Bartenura, vagy Toszáfot Jom Tov magyarázatait.
1066 Hávitin: olajos tál.
1067 Mintha járna, vagy élve járulna az oltárhoz.
1068 Újak: akik eddig nem áldoztak füstölőt.
1069 Újak és régiek: függetlenül attól, hogy nyertek-e korábbi sorsolásban vagy nem.
1070 Az áldozati állat kilenc, tíz, stb. pap segédletével került fel az oltárra.
1071 Nem több, mint tizenkettő, és nem kevesebb mint kilenc.
1072 Nem a pap végzi.
1073 A támid áldozat. Meg kell várni a napkeltét, mert az éjszaka vágott állat áldozata érvénytelen.
1074 Bárkái: „Világít és ragyog (a napkelte).”
1075 Az érvénytelen áldozatot elégetik egy erre való helyen.
1076 Mikve, ahol a reggeli áldozat előtt megtisztul.
1077 Az első merülés, amely még a szent nap előtt történt.
1078 A bárányt.
1079 Egy mozdulattal átvágta a nyelő- és a légcsövet.
1080 Jom Kipur (engesztelő nap) előestéjén.
1081 A mikvébe (vízgyűjtő medence) lépcsők vezetnek.
1082 Pelusium: egyiptomi város neve.
1083 Rabbi Jehosua ben Gámlá: egykor főpap.
1084 Szotá: a házasságtörő asszony talmudja.
1085 Akik vonakodtak tovább adni a hagyományt, ld. Példabeszédek 10, 7.
1086 Kihúzott: a bal és a jobb kezével.
1087 Név: héb. há-sem: az Örökkévaló.
1088 Az egyik bak a pap bal oldala felől állt, a másik a jobbon. Amit a bal kéz húzott az került a bal oldalon álló bakra és így a jobb kéz.
1089 „Áldassék mindörökké a dicsőséges királyságának neve.”
1090 Az Ázázel nevű szikla helye, a sivatagban.
1091 A szeneken végezték a füstölő áldozatot.
1092 Az engesztelés napján.
1093 Kábin (egyesszám káv) térfogat egység, mint a véka.

1094 1 szeá = 6 káv (térfogat egység).
1095 Parochet: jelentése függöny, ill. takaró, mely a frigyláda előtt található.
1096 Itt: kodes: a szent csarnok, a kodes ha-kodasim: frigyláda
1097 Frigyláda: csak az első szentély idején.
1098 A hintés a frigyszekrény takarója felé irányult.
1099 Hogy jól összekeveredjen a két féle vér.
1100 Mindig figyelembe vették, hogy a vér ne szennyezze be a papi ruhát.
1101 A vérhintés megszakításával kapcsolatban.
1102 Egy nap különbséggel vásárolták őket.
1103 Ázázel: sivatagi hely, (meredek szikla?) ahol a nép bűneit hordozó bakot megölik.
1104 Az engesztelő napi áldozatra alkalmatlan.
1105 A vér elfolyik, mielőtt az áldozati vér-hintés bekövetkezne.
1106 Fa járda: amely kivezetett a szentélyből.
1107 Babilóniaiak: bábeli zsidók.
1108 A kísérő nem nyúlhatott az ételhez és az italhoz, lévén böjtnap.
1109 Jeruzsálemiek figyelik a bak kísérőjét.
1110 A bakot végül is lelökik a szikláról, amikor az elpusztul, a bűnök megbocsájtása jeléül kifehéredik a vörös fonál.
1111 Részek: belsőségek.
1112 Égető hely: a városon kívül esik.
1113 Bet Hidudo: a sivatag „kapuja”.
1114 Ez összesen három mil, a sivatag szélének távolsága.
1115 Áron két fiának halála után (Lev 16, 1).
1116 Munka: az áldozatok rítusa.
1117 Imádság hátralévő része: hogy a nép kérelmei teljesítést nyerjenek.
1118 A főpap felolvasása és az áldozati állatok elégetése a falakon kívül egy időben történik. A néző vagy ezt vagy azt láthatja, de egyszerre a kettőt nem.
1119 Ezeket az állatokat együtt, hajnalban hozzák a szentélybe.
1120 Például: fél korty ital és fél datolyányi étel.
1121 A veszett kutya májával: régi népszokás.
1122 Szombat kimeneteléig.
1123 A mikve azonos tövű a remény (tikvá) szóval.
1124 Négy (növény) fajta: héb. árbáát minim – lulávnak is nevezik, a fordításban pálmacsokornak nevezzük.
1125 Ámá: hosszúság mérték, magyarul: könyök, ill. az alkar hossza.
1126 Szkáh: a sátor fedele.
1127 Az udvarra is érvényes a három tenyér szélességű rés, mely érvénytelenné teszi.
1128 Ferde tetejű, és épületfalhoz támaszkodik.
1129 Mert az ember feje felett közvetlenül, a szkáh (fedél) kell legyen.
1130 Micvá (parancsolat) küldöncei: pl. akik leánykérőbe mennek a vőlegény helyett.
1131 A szukot étkezéseinek száma : 14.
1132 Kohelet: Salamon király, a Prédikátor könyvének írója.
1133 Házban: vagyis nem a sátorban. Bet Sámáj attól tart, hogy az ember az asztala után megy, és nem a sátorban eszik.
1134 Önálló: nem függ az anyjától.
1135 Szkáh: fedél, az eltávolított vakolat helyén kilátszottak a tető gerendái.
1136 Zárt pálmalevél, héb. luláv - a pálmacsokor része.

1137 Megfelel: a négy fajta (árbáát há-minim) szukoti csokor parancsolatának.
1138 Aséra: bálványimádságra használt díszes fa.
1139 Kiközösített város: héb. ir há-nidáhát. Város, melyben a lakosság többsége bálványimádó.
1140 A pálmaág legyezőszerűen szétnyílik. Szétnyílt, de összefogták.
1141 Gazdáé: vagyis nem a folyóparton nő a fűz, hanem megművelt föld körül.
1142 Etrog: citromhoz hasonló gyümölcs, magyar neve: citron.
1143 Héb. árává = fűz.
1144 A négy évnél fiatalabb fa gyümölcse tiltott, orlá-nak - érintetlennek számít.
1145 Saját fajtájával: vagyis pálmalevéllel. A kérdés: összefogják-e a négy fajtát, vagy összekötik?
1146 Hálel: imádság a 113–118 zsoltárok alapján.
1147 A barátja feltehetően ám há-árec, (irástudatlan) aki nem tartja be a hetedik év parancsolatait.
1148 Pálmalevelet árulhatnak a hetedik évben is mert az nem ehető, de a citron étel, és nem kereskednek vele a hetedik évben, ezért ingyen adja.
1149 Héb. jom henef: a lendítés napja. Az első gabona áldozata, Niszán hónapban.
1150 Vízbe teszi: a lulávot vízben tartják, mint egy csokor virágot.
1151 Hat és hét: a lulávval körbejárták a szentély oltárát. Ez hat napig folytatódott, vagy hét napig.
1152 Öröm: a békeáldozat húsából való evés.
1153 Vízöntés: a támid áldozatot libáció (vízöntés az oltárra) kísérte.
1154 A víz merítésnél furulya hangja szólt. A szombat kivétel volt.
1155 Hogy ne kelljen tolakodni, amikor átveszik a csokrokat.
1156 Tekiá: kitartott hang, truá: szaggatott hang.
1157 Áni vá-hu (én és Ő) —ugyanaz a betű szerinti számértéke (héb. gimátriá), mint az áná há-sem-(könyörgök hozzád Istenem).
1158 Az ókori bor sűrű és lassan folyik.
1159 A fuvola hangja kísérte a szukoti vízmerítést és annak örömét.
1160 Bet há-soevá: a vízmerítés helye.
1161 Hászid: nagyon vallásos, (itt a hászid jelentése szinte azonos a maival).
1162 Ezrát Izrael: Izrael, a férfiak udvara, karzata; ezrát há-násim: a nők karzata.
1163 Támid: az állandó (napi) áldozat. Muszáf: ünnepi és szombati kiegészítő áldozat.
1164 Ezeket az állatokat a papok 24 „ügyelet” során áldozzák fel, egyenként.
1165 Bilgá: papi ügyelet neve.
1166 A kovász a pészah ünnepén más tiltott ételekkel együtt hámec néven ismert.
1167 Ne vegyen a galambdúcban lévő fiókák közül.
1168 Luláv: sátoros ünnepi pálmacsokor.
1169 Tekercs – a könyv ókori formája.
1170 Trumá jelentése: papnak járó adomány.
1171 Mert akkor úgy tűnne, hogy nagyobb ételmennyiséget készít.
1172 Hogy feketével befesse.
1173 Első szándék szerint: a héb thilá kifejezés jelentése: először. A Bölcsek nem akarták, hogy ünnep előestéjén (mely egybeesik a szombat előestéjével), máskorra is főzzön, pl. a következő hétköznapokra. Ilyen esetben a főzési szándék az ünnepre irányul.
1174 Erre a két alkalomra való tálra a vegyes eruv szabálya érvényes.

1175 Két tál: egyik az ünnepre, a másik szombatra.
1176 Mindenhez: az ember és az edények.
1177 Emberek szombaton is merítkezhetnek.
1178 Nem merítik meg: a kőedényt, amely maga is tisztít, nem merítik bele a mikvébe, csak a víz felszínei érintkeznek egy pillanatra. Ez a fajta tisztítási módszer csak ivóvízre érvényes.
1179 Merítéssel a tisztaság mértéke növelhető. Csoport: a pészahi áldozók csoportja.
1180 Slamim – sálméi hágigá vagy sálméi szimhá – békeáldozat, örömáldozat. Járulékos áldozatok az ünnepen.
1181 Rábán Gámliel tiltásai a többlet munkavégzés miatt vannak.
1182 A gyerek rajta ül, pelenka nélkül.
1183 Ne a földön, hogy ne hagyjon barázdákat.
1184 Ketrec: vivárium, karám.
1185 Ünnepre kész: a húsa ünnepnapon már ehető.
1186 A papnak leválasztott tészta, kalács, héb. hálá.
1187 Csoport: előre csoportba választják az embereket, akik részesülnek a húsból.
1188 Edény vagy fejsze – jelképes súlymérték, mert ünnepnap nem mérnek.
1189 Vásárlók között: akik majd az ünnep után fizetnek.
1190 Moed napjai: köztes ünnep, héb. chol ha-moed.
1191 Nem mérték, vagy ár szerint.
1192 Eredetiben: héb. szuká, vagyis sátor. Itt farakásról van szó. A lényeg: a fa (ág) elvételével összedőlhet a rakás.
1193 A misna idején a lámpás sokszor kiégetés nélküli agyag lámpás volt. Lyukat fúrhat abba az ujjával is.
1194 Rögtönzött tűzhely, (tüzet raknak a két hordó között).
1195 Vízzel töltött üveget lencseként használ, és azzal fókuszálja a napsugarakat.
1196 A száradó füge sorba van rakva. Ha rámutat, melyiket választja, kiveheti onnan és megeheti szombaton.
1197 A tetőn szárított gyömölcsöt, ha esik az eső.
1198 A svut rabbinikus szombattartási parancsolat, resut: önként vállalt cselekedet, parancsolat - micvá: a Tóra parancsolata.
1199 Elválasztanak: a misna a hálicát és a jibumot említi, melyek a Tóra törvényei, ld. asszonyok rendje.
1200 Felértékelik: ld. Lev 27, 1-8.
1201 Gazda lába: az állatok olyan messzire mehetnek, mint a gazdájuk teheti. A gazdára a szombat és az ünnep kijárási szabálya vonatkozik, azaz otthonától milyen messzire vihetik a lábai.
1202 Királyok: Izrael és Judea királyai. Zarándokünnepek: pészah, sávuot és szukot.
1203 Tisré és nem Elul.
1204 Jovel – az ötvenedik év, a jubileum szó eredete héber.
1205 A makkabeusok idejétől kezdve Izraelben a hold szerinti naptár volt érvényben (mai napig), korábban (pontos számítások híján) fontos volt megfigyelni az újhold szerint a hónap kezdetét
1206 Itt: jom kipur és szukot - engesztelő nap és sátoros ünnep.
1207 Itt az újhold muszáf áldozatáról van szó.
1208 A hold fent volt, és mindenki látta.
1209 „Megszegik a szombatot”: a megfigyelők, mint tanúk (párosával jönnek) a bíróság

előtt tanúsítják, hogy látták az újholdat, és el lehet dönteni, mikor van a hónap kezdete. A megfigyelés szombaton is megtörtént.
1210 Rabbi Ákivának úgy tűnt, hogy nincs tanúságra szükség.
1211 „Küldenek”: a (kis) Szanhedrin kivizsgálja az ismeretlen tanút, annak megbízhatóságát.
1212 Újhold tanúsága: mikor jelenik meg a hold az égen, vagyis mikor kezdődik a hónap.
1213 Romlás: az eretnekek megvesztegették a tanúkat, hogy hazudjanak.
1214 Tűzek: hegytetőről hegytetőre hírt adnak a hónap kezdetéről.
1215 A tűzrakások vonala Jeruzsálemtől kelet felé húzódott a Jordán völgye felé onnan északra és tovább keletre, a Jordánon túl.
12161216 ld. The mishnah: a new integrated translation, https://www.emishnah.com/
1217 Megszenteljék: hogy a bírák (bet din) kijelentik: „ez a hónap kezdete, vagyis az első napja. Ha szökőhónapról beszélünk, az addigi, folyamatban lévő hónap harmincegy napos lesz.
1218 Kóser – szabályos az újévi parancsolathoz.
1219 A nap parancsolata: a sófár megszólaltatása.
1220 Középen: a sófárok között.
1221 A jubileum szertartása: az ötvenedik újév napján.
1222 Teljesített: a sofár parancsolatát. (A misna a római kori üldözések idejét idézi, amikor a sófár fújás és egyéb szokások tiltva voltak).
1223 Eszter könyvének.
1224 Mások számára fújják meg a sofárt. Ezt hiába hallja bárki más, nem teljesített.
1225 Bet din: rabbinikus bíróság.
1226 Jávne: az a város, ahova Rában Johánán ben Zákáj áthelyezte a Szanhedrint (a nagy bíróság), miután Jeruzsálem elesett.
1227 Luláv: pálmalevél és még kétféle ág, és citron melyet két kézben tartva lengetnek szukot ünnepén.
1228 Gabona termés (másképp: omer) egynapos lengetése: héb. jom henef – szertartás mely az új gabona fogyasztását engedélyezte.
1229 Egész nap: elul hónap harmincadik napján.
1230 A léviták délutáni istentiszteletében.
1231 Akárhol legyen: más is dönthet helyette, a távolléte ne akadályozza meg a tanúságtételt.
1232 Áldások sorrendje: az újévi muszáf imádság imarendjében.
1233 Ld. a tizennyolc áldás (tfilát smoneszre – ámidá) első három áldása.
1234 Málchujot: Isten királyságai.
1235 Sofarot: bibliai szövegek említése, ahol a sofár szerepel.
1236 Ávodá: a szentély munkálatai, hodáá: hála említése. Birkát Kohánim: a papi áldás.
1237 A mondott vers-idézetek a héber Bibliából valók.
1238 Első: aki a reggeli imát vezeti.
1239 Hanghármas: málchujot, zichronot és sofárot nevében, a hármas héberül: tkiá – truá – tkiá.
1240 Gedáljá ben Áhikám Jeruzsálem kormányzója volt, Nebukadneccár, Bábel királya megbízásából a hátrahagyott izraeliták kormányzására, akit később egy összeesküvés során meggyilkoltak.
1241 Említik: az esőért való könyörgés imáiban.
1242 Az ámidá (tizennyolc áldás) imádságában.

1243 Megemlíti: esőt kér.
1244 Régen niszán volt az év első hónapja.
1245 Marhesvan, akkád eredetű szó, a nyolcadik hó régies neve. A mai neve: hesvan.
1246 A jeruzsálemi zarándokok sokaságára utal, akik Babilóniában élnek.
1247 Kiszlév: a harmadik hónap neve.
1248 A böjt reggel kezdődik. Minden este sötétedéstől reggelig ehet és ihat.
1249 Az előző fejezetben említett böjthétre utal.
1250 Áv bet din: a bíróság feje, nászi: (szó szerint herceg), a nagy szanhedrin (71 tagú bíróság) feje
1251 18 áldás, az ún. ámidá imádsága.
1252 Zichronot: emlékek, sofárot: a sofár(ok). Imádságok az újévi imarendből.
1253 Zsoltárok 120, 121, 130, 102.
1254 Sófár hangja, itt: héb. kol truá.
1255 Ld. Táánit, első fejezet.
1256 Böjtök könyve: megilát táánit, melyben azon napok jegyzéke szerepel, melyeken csodák történtek.
1257 Első eső – mely elmaradt.
1258 Panasz hangja: sofárt fújnak.
1259 Szomszéd falvakban és városokban.
1260 Sidafon: magyarul üszög. Jerakon: kifehéredik a termés, (szó szerint megzöldül).
1261 A hászil sáskafajta.
1262 Kard: idegen katonák pusztítása.
1263 Honi há-Meágel, híres varázsló, aki kört húzott maga köré, mikor esőért imádkozott. a Nagy Gyülekezet idejében (Kneszet há-Gdolá).
1264 Keresők köve: magas kő vagy szikla, ahol az emberek az elvesztett tárgyaikat keresték.
1265 Nagy Hálel: a 136 Zsoltár.
1266 Sáhárit: reggeli ima, muszáf: szombaton és ünnepkor mondott kiegészítő ima, minhá: délutáni ima, neilát sáárim: jom kipur záró imája.
1267 Felmentek a szentélybe, szolgálatra.
1268 Az oltárhoz való tüzelőfa.
1269 Szüneteltek: Jeruzsálem ostrom alatt volt, és nem akadt áldozati állat.
1270 Oposztemosz: szír-görög tábornok.
1271 Bálvány: Menáse, Judea uralkodója tette az I. szentély idején.
1272 Beitár: Simon Bár Kochba felkelésének székhelye.
1273 Megtisztítják: a ruhák legyenek rituálisan tiszták.
1274 A tekercs itt a bibliai Eszter könyvére vonatkozik.
1275 Előre hozzák: a gyülekezési napra – ez esetben csütörtökre.
1276 Következő nap: ez esetben ádár hó 15-e.
1277 Tíz semmirekellő, akiket a közösség azért tart el, hogy az imádsághoz szükséges tíz férfi jelen legyen, héb. minján.
1278 Héb. hákhel: népi gyülekezet Jeruzsálemben, amikor a király felolvas a Tórából.
1279 Második ádár, ún. szökőhónap.
1280 Az ilyen ítélet neve héb. káret.
1281 Áldozati állat hozataláról van szó: a fogadalom tevő akkor is köteles áldozni, ha nincs az az állat, melyet megigért.
1282 A Lev 15, 1-15 tárgyalja az esetet.

1283 Tized éfá (ételáldozat mennyisége).
1284 Silo: Jeruzsálemtől északra fekvő szentély, mely a jeruzsálemi szentélynél jóval korábbi.
1285 Kodasim kalim és máászer seni: kisebb áldozatok, ill. második tized, melyeket elhoznak a szentélybe és ott fogyasztanak el.
1286 Kodsei ha-kodasim: magas fokozatú áldozat.
1287 Után: a siloi szentély pusztulása után, ill. a jeruzsálemi szentély pusztulása után.
1288 Jó szándék: hogy eleget tegyen a megila olvasás rabbinikus parancsolatának.
1289 Is jehudi: zsidó ember, (Mordechai), Eszter 2.
1290 „Ahár há dvárim há-éle”: Azután a dolgok után, Eszter 3.
1291 Asszony, aki a menstruáció végeztétől számolja a napokat.
1292 A nap kezdete.
1293 Hálel –zsoltárokból álló imádság
1294 Héb. muszáf.
1295 Héb. viduj.
1296 A hűtlenséggel gyanúsított asszonyt (héb. szotá) próbaitallal vallatják.
1297 Borjú nyakának szegése (héb. eglá árufá): vétekáldozat olyan gyilkosság esetén, melynek eredete kinyomozhatatlan.
1298 Például a pészahi áldozat húsának elfogyasztása.
1299 Könyveket: a próféták és az írások könyveit (neviim, ketuvim).
1300 Tóra: itt a kézzel írott tóratekercsről van szó.
1301 A folyamat fordítottja nem megengedett, mivel az adás-vétel során a „szentség” csökken.
1302 Parasat skalim: a fél sekel adományról szóló hetiszakasz.
1303 Szünet: a négy kiválasztott párásá (hetiszakasz) olvasásában, vagyis a sekalim és a záchor között.
1304 Záchor: Ámálek elpusztításának parancsolatáról szóló szövegrész.
1305 Párá ádumá: a vörös tehén hetiszakasza.
1306 Niszán hónapra utal, az év első hónapjára.
1307 Háftárá: felolvasás a próféták könyveiből, mely hagyományosan kiegészíti a szombati Tóra olvasást.
1308 Lev 16, 1.
1309 Tekercset: Eszter könyvét.
1310 Hárman: olvasnak a Tórából.
1311 Olvasás a próféták könyveiből: ezt nevezik háftárának.
1312 A hó eleje: héb. ros hodes.
1313 Előtte és utána: a szakasz előtt, amit felolvas és azután.
1314 Nem ismétlik meg: ha újabbak jönnek a zsinagógába.
1315 Smá imádsága: Smá Jiszrael: halljad Izrael.
1316 Ember, aki eladja saját magát rabszolgának, (ld. Bertanura)
1317 A fordító mondja a szöveget, közben tovább görgetik a tekercset. A misna az arámi fordításra utal, mivel Izraelben a Misna idején az arámi volt a beszélt nyelv. A zsinagógában nem mindenki értett héberül.
1318 Héberül „poresz ál smá” - amely a Misna idején azt jelentette, hogy az olvasni nem tudókat is bevonta a smá imádságába.
1319 ld. https://www.emishnah.com/moed2/Megillah/4.pdf
1320 Vakon született.

1321 Árájot: incesztusok.
1322 Birkát kohánim: papi áldás.
1323 Háftára: prófétai szövegrészek, melyeket a Tóra helyett olvastak, a római időkben, és ez hagyománnyá vált.
1324 Szombatév: a hetedik év (sviit).
1325 Öntözik: héb. bet ha-sláhin – csatornaszerű öntözőrendszer.
1326 Árkot ásni: a velejáró sok munka miatt.
1327 A szokásos módon: gödröt ás és abba teszi a csapdát.
1328 A közös lakóterületen belül.
1329 Levirátus, héb. jibum: ha a fivére utód nélkül halt meg, akkor az özvegyét elveszi feleségül, hogy testvérének nevet állítson.
1330 Az új malomkőre kezdetben csiszolás vár.
1331 A tetőkorlát hiánya nagyobb veszélyt jelent.
1332 A tároló edényben, hogy tovább puhuljon.
1333 A munka hiábavaló, mert a haszon elvész.
1334 Názir: eskü alatt nem közeledhet holttesthez, nem vágat hajat, és nem nyúl a borhoz.
1335 Závim, závot: akiknek genitális folyása van.
1336 Nidot: menstruáló nők.
1337 Joldot: szülő nők.
1338 Prozbol: felülírja a szombatévi adósság elengedését.
1339 Hálicá a levirátussal kapcsolatos aktus, miunim: kiskorú lányok védelme.
1340 Tefilin: imaszíj, mezuza: az ajtófélfára szegezett imatekercs.
1341 A gyász szempontjából.
1342 Héb. reijá jelentése látni Jeruzsálemet és azon belül a szentélyt a zarándoklat során.
1343 Háromszor egy évben: pészahkor, sávuotkor és szukotkor.
1344 A zarándoklat szó héberül a regel “láb” szóból származik, (t.sz. „regalim”), vagyis akinek lába van, és gyalogolni tud.
1345 Héb. máá ezüst - érme fajta, a zarándokok ezeket az árakat fizetik a kétféle áldozatért: reijá és hágigá.
1346 Slámim: béke ill. békéltető áldozat.
1347Állat tized: héb. máászer behemá.
1348 Ásám és hátát: bűn- és vétekáldozatok.
1349 Más szóval: sok embert etet.
1350 Héb. ervá, árájot (t. sz) – tiltott nemi kapcsolat, pl. vérfertőzés.
1351 Máászé Merkává: misztikus tudomány, ld. Ezékiel könyve.
1352 A teremtés tényében és a gondviselésben kételkedők.
1353 A pap ráteszi kezeit (és ránehezedik) a feláldozandó állat fejére – úgy tűnne mintha lovagolna az állaton, ünnepen.
1354 Naszi, t.sz. nesziim: elnök; áv bet din: a törvénykezés feje.
1355 Sámáj iskolája szerint az állat fejére máskor is ráteheti a kezét.
1356 A slámim – békeáldozat – ez az a hús, melyet ünnepen esznek.
1357 Az égőáldozat levágása szombat után következik.
1358 Ha az áceret szombatra esik.
1359 A cádokiak (erre vonatkozó régi magyar kifejezés: szaduceus) naptára szerint az áceret vasárnapra esik..
1360 Kodes: megszentelt.

1361 Prusim, a farizeusok (régi magyar megnevezés) akik közül a Misna bölcsei kikerültek.
1362 Héb. midrász: szó szerint cipő-talpat jelent, másképp a tisztátalanság magas fokozatát.
1363 Tisztító víz: a vörös tehén hamvával készült víz, azok számára, akik halottat érintettek.
1364 Hászid régi értelme szerint (és ma is): istenfélő.
1365 Kodes – áldozat, melyből a papok esznek, trumá – papi adomány neve, melyet a papok tized formájában kapnak.
1366 Szárazra töröl: a zsírtól.
1367 Edényekről van szó, melyek rituális tisztításánál a mikvében kosárhoz kötve (a kosárral együtt) bemártanak.
1368 A tisztátalanságnak fokozatai vannak. A halott érintése a legsúlyosabb fokozat.
1369 Mehuszár kipurim: aki még nem tisztult meg valamely rituális tisztátalanság vétkétől.
1370 Italáldozat (libáció) céljából.
1371 Itt az arany asztalról (lehem hápánim) és a szent, hétágú menóráról van szó.